Զ. ՏԱՐԻ 1694 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 26 ՆԱԻԱՍԱՐԴ 4382 — Հ. Տ. 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — Ն. Տ. 17 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — ՀԻՃՐ. 21 ՄՈՒՀԱՄՄԱԴԻՄ 1307 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌وك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան գրանցեալ արտօնեալ		160
» »	Վեցամսեայ » »		80
» »	Եռամսեայ » »		40
Գաւառաց »	Տարեկան » »		200
» »	Վեցամսեայ » »		100
Օտար երկիրներէ	տարեկան ֆրանք		56
» »	վեցամսեայ »		28

Գուրս ղրկուած լրագրաց համար եւ ոչ ոքի Տնօրէնութեան վրայ է խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չառնուիր՝

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԴԵՊՔԵՐՆ Յ'ԱՒԱՍՏՐԻԱ

Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսրն, իբր լեհ հպատակներուն այցելէ յեւոյ, կ'այցելէ իւր չեհ հպատակներուն։ Կալիչիոյ ռազմափորձերէն ետքը՝ Պոհեմիոյ ռազմափորձերը։ Կայսեր ի Պոհեմիա այցելութենէն օգուտ քաղելով, Աւստրիոյ նախարարապետ Թաաֆֆէ Կոմն Ն. Վեհափառութեան ներկայացուց Պոհեմիոյ նորընտիր կուսակալն՝ զկոմն Թուն, որ հաւատարմութեան կանոնական երդումն ըրաւ այս առթիւ։ Այս կուսակալին անուանումէն ի վեր, Պոհեմիոյ թագաւորութեան վերահաստատումն և Աւստրիոյ Կայսեր իբրեւ Պոհեմիոյ վեհապետ թագադրութիւնն օրուան խնդիր եղած են ճշմարտապէս։

Չեհ ժողովուրդը սահմանադրական մեծ կարեւորութիւն կուտայ արարողութեան մը որ սահմանեալ է իրենց երկրին պատմական դոյութիւնն եւ ինքնօրինութիւնը նուիրագործելու, ըստ օրինակի Հունգարիոյ։ Չեհերուն ո՛չ միայն «երիտասարդ» այլ և «ծեր» կուսակցութիւնն եւս այս բանն իբր հիմնադրին գլխաւոր յօդուածներէն մին նկատած է միշտ։ 1871ին, երբ Հոէնվարթի աւստրեան նախարարութիւնն ինչ ինչ զիջումներ ըրաւ Չեհերուն, և այս զիջմանց պատճառաւ իսկ տապալեցաւ, մնալուստ կ'երեւէր Փրակայի պատմական Հրաչին պալատն մէջ Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսեր թագադրութիւնն իբրև թագաւոր Պոհեմիոյ։

Յայտնի է թէ որպէս Հունգարիոյ թագաւոր 1867ին ի Փեշթա թագ կապելովն է որ Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսր վերջ տուաւ իւր մնաց առ պատանգայ հետ 1848էն ի վեր տեւող դառն վէճերուն։ Նմանօրինակ գործով մը ի Պոհեմիա, Աւստրիոյ վեհապետը կարող է՝ կ'ըսուի՝ առ յաւէտ ամրապնդել իւր չեհ հպատակց փորձեալ հաւատարմութիւնն և անձնուիրութիւնն։

Այս խնդիրն այս օրերս իսկ հրապարակաբանութեամբ մը բացատրեց Պոհեմիոյ երեսփոխաններէն մին, Քրոֆէսօր Զուքքը, որ ծեր-չեհ կուսակցութեան միակ հրեայ անդամն է։ Պ. Զուքքը յայտարարեց թէ տեղի չկայ ժամավաճառ լինելու Սահմանադրութեան ընդանգական խնդիրներով, զի հարկ չկայ նորէն խմբագրելու արքայական խոստմնագրոյ բանաձեւ մը, քանի որ հին բանաձեւք, հին դրութիւնք և հին աւանդութիւնք լիովին կը բաւեն, և թէ Պոհեմիա, Աւստրիոյ ամբողջացուցիչ մի մասը լինելէ չդադրելով հանդերձ, վստահութեամբ կը սպասէ որ իւր դարաւոր իրաւունքներ այսպէս հանդիսաւոր ճանչուին, բան մը որ բնաւ չի կրնար դպչիլ Աւստրիոյ դերման հպատակներուն և դաշնակից Պոհեմիոյ։

Այս ատենախօսութիւն կ'արտասանուէր Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսեր ի Պոհեմիա մնած օրն իսկ, և բացառիկ կարեւորութիւն մը ստացած է, քանի որ գերմանասէր Պառոն Քրաուսի տեղ չեհասէր Թուն կոմսին անուանմամբ, Թաաֆֆէ կոմս քայլ մ'եւս առաւ ծեր-չեհ կուսակցութիւնը սիրաշահելու համար։

Այս ամէն անցուդարձերէն շատ գժգոհ է Գերմանիա։

Գերման լրագիրք ուշի ուշով կը դիտեն Աւստրիոյ գործերն, և շատ դիւրագրգիռ են Աւստրիոյ Գերմանաց նկատմամբ։ Իրական կամ երեւակայական անիրաւութիւն մը լինելուն պէս այս Գերմաններուն, Պերլինի լրագիրք ազգու բողոքներ կը հրատարակեն։ Պոհեմիոյ Չեհերուն եղած մէն մի զիջումն զրկանք մ'է Պոհեմիոյ Գերմաններուն, որք այդ նահանգին բնակչաց գրեթէ մէկ երրորդն են։ Պերլինի լրագիրքերուն մեծ խստիւ կը քննադատեն Թուն կոմսին անուանումը։ Նայլոնալ Զայտունգ մանաւանդ հեղնօրէն դիտել կուտայ թէ ամեն անգամ որ Վիլհելմ Կայսր և Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսր տեսակցին, այս տեսակցութեանց կը յաջորդեն Գերմանաց համար անհաճոյ անուանումներ։ Անցեալ տարի չեհասեր Շեօնպրոն կոմս դատական նախարարութեան կոչուեցաւ։ Այս տարի մի ևնոյն տարրին մէկ ուրիշ ներկայացուցիչը՝ Թուն կոմս՝ Պոհեմիոյ կուսակալ կ'անուանի։

Անդիէն Փեշթա հաւատարմապէս արձագանգ կուտայ Պերլինի դիտողութեանց։ Հապսպուրկեան Տէրութիւնը կազմող տարերաց մէջ, Գերմաններէն եռքը, Մաճառք ամենէն աւելի յարեալ են գերմանական դաշնակցութեան։ որովհետեւ Մաճառք դեռ չեն մոռցած 1848 ին Փաքիեւիչի ռուս բանակաց դործած նախճիրներն ի Հունգարիա, երբ Աւստրիոյ դէմ ապստամբած Մաճառները պատժելու և հնազանդեցնելու համար Նիքոլա Կայսր զինու զօրութեամբ կը միջամտեր։ Մաճառք ազգովին կ'ատեն զՌուսիա, և ամեն քաղաքական կարգադրութիւն որ վնասարար է Ռուսիոյ՝ համակրելի է Մաճառներուն։ Այս պատճառաւ Մաճառք կը փափաքին զբաւոր տեսնել Օսմանեան Տէրութիւնն, և այս պատճառաւ նաև սերտիւ յարեալ են գերմանական նիզակակցութեան։

Իբրեւ ռուսասէր և իբրեւ գերմանասէր, Մաճառք կ'ատեն ընդհանուր սլաւ տարրն եւս։ Խրուանքք Հապսպուրկեան Տէրութեան մնաճառական բաժնին մէջ են, և Մաճառք միշտ վէճի մէջ են Խրուանաց հետ։ Լեհք և Չեհք աւստրիական բաժնին մէջ են, բայց և այնպէս Մաճառք միշտ նախանձոտ աչօք կը դիտեն այս սլաւ ցեղերուն եղած ամեն զիջում։ Պոհեմիոյ թագաւորութեան վերահաստատման պահանջումը բոլորովին զայրացուցած է Մաճառները։ Եւ ահա Փեշթի Լոյդ, Մաճառաց գերմաններէն Թայմը, բացարձակ կը յայտարարէ որ եթէ 1867ին Մաճառաց եղած զիջումն աւտրեան կառավարութիւնն այժմ Չեհերուն ընէ՝ ճանչելով Պոհեմիոյ պատմական իրաւունքները, Մաճառք զերկինք Աւստրիոյ հետ կապող պայմանագրութիւնը խզեալ պիտի համարին, և լոկ անձնական միութիւն մը պիտի ունենան Աւստրիոյ վեհապետին հետ, այսինքն՝ պիտի շարունակեն Աւստրիոյ Կայսրն Հունգարիոյ թագաւոր ճանչել, բայց ուրիշ քաղաքական, վարչական կամ տնտեսական ոՒ և է կապ պիտի չունենան Աւստրիոյ հետ։ Այս է ապաքէն Հունգարիոյ ծայրայեղ ձախակողմեան կուսակցութեան և Պ. Քոշութի երազած կատարեալ անկախութեան վիճակն ալ։ Ահա՛ խոշոր սպառնալիք մը այնպիսի լրագրի մէջ որ Հունգարիոյ կառավարութեան պաշտօնական թերթը կը համարուի, եւ որոյ տնօրէնը՝ Տ.քթ. Ֆալք՝ ամեն տարի Պառուիրակութեանց ժողովոյն դումարման առթիւ Կայսեր ներկայանալու պատիւը կ'ունենայ, և մնաց Պառուիրակութեան արտաքին գործոց յանձնաժողովոյն տեղեկաբերի պաշտօնը կը վարէ միշտ։ Երբ այսպէս ծանրակշիռ անձնաւորութեանց կողմէ սպառնալիք կը լսուի Աւստրիոյ և Հունգարիոյ միջեւ կեցած պայմանագրութիւնը խզելու, կը հակցուի թէ մեծ հարուած մը կը տրուի Պոհեմիոյ ազգային պահանջմանց։

Այս վիճակին մէջ է ուրեմն խնդիրը։ Մի կողմէ Չեհերուն անհամբերութիւնը, միւս կողմէ Աւստրիոյ Գերմանաց և մանաւանդ Մաճառաց ընդդիմութիւնը։ Թաաֆֆէ կոմս այս նախանձընդդէմ տարերց մէջէն ի՞նչպէս յառաջ պիտի վարէ Հապսպուրկեան Կայսրութեան ներքին քաղաքականութիւնն, առանց մէկ կամ միւս կողմը ծանր կերպիւ վշտացնելու։ Ահա՛ օրուան խնդիրը։ Սա ակներեւ կը թուի սակայն թէ Պոհեմիոյ թագաւորութեան վերահաստատումն այս օրուան կամ վաղուան գործ չէ։ Խոհեմ կառավարութիւն մ'է աւստրեան կառավարութիւնն, և այս փչոտ խնդրոյ վրայ վերջնական լուծում մը չառուած՝ անշուշտ կատարեալ շրջահայեցութեամբ պիտի քննէ բոլոր յարակից կնճիռները։

* *

Կ'ըսուի թէ, Պիզմարք իշխանի առաջարկութեան հետեւեալ, Պ. Քրիսթի Խաալիոյ հողէն պիտի արտաքսէ երեւելի մնաց հայրենասէր գործիչն Քոշութ, որ անցեալներն 850 Մաճառաց Փարիզ երթալուն առթիւ, ընդունելով զանոնք, ջերմ համակրանօք խօսած էր Ֆրանսայի վրայ, և պախարակած էր մնաց նախարարապետ Պ. Թիսայի Ֆրանսայի նկատմամբ անվստահութիւն յայտնող խօսքերը։ Պ. Քոշութի 1848ի մնաճառական ապստամբութեան ժամանակ պետն եղաւ մնաճառական առժամանակեայ կառավարութեան, և փախաւ երկրէն, երբ Ռուսք ջախջախեցին մնաճառ բանակն, և աւստրիական իշխանութիւնը վերահաստատեցին։ Պ. Քոշութ ի մահ դատապարտեցաւ ի բացակայութեան, ուրիշ մաճառ հայրենասէրներու պէս, որոց մին էր նաեւ Անտրաշի կոմս, որ յետոյ՝ ընդհանուր ներողութեան շնորհիւ՝ արտաքին գործոց նախարար եղաւ՝ այն վիճակատին որ ստորագրած էր իւր մահապարտութեան հրամանագիրն։ Յայտնի է թէ Պ. Քոշութ աւստրեւ-մաճառ երկրէն դուրս ապրեցաւ, և շատ տարիներէ հետէ Իտալիա ապաստանեալ կը գտնուի։

ԻՏԱԼԻԱ

Կը հաւատան թէ Պ. Քրիսպի ուրուշը է սպասել ֆրանսական ընտրութեանց եզրին՝ Իտալեան Երեսփ. Ժողովոյ լուծման նկատմամբ որոշում մը տալէ յառաջ։ Եթէ Պուլանժէականք յաղթական ելնեն, Իտալեան Խորհրդարանն անշուշտ պիտի լուծուի։ զի Պուլանժէականաց յաղթութիւնն՝ բան Իտալեան կառավարութեան կարծեաց՝ մնալուստ պատերազմ կը նշանակէ, և այս պարագայից մէջ կարեւոր է որ Իտալիա այնպիսի Երեսփոխանութիւն մ'ունենայ որ երկար ժամանակ իշխանութեան վրայ պահէ Պ. Քրիսպին նախարարութիւնը։ Պ. Քրիսպի այնչափ չի վստահիր այժմեան Երեսփոխանութեան։ Բայց եթէ Պուլանժէականք յաղթուին, քաղաքական կացութեան մէջ մնալուստ փոփոխում մը չի դուշակուիր, և հեռաւապէս Իտալիոյ խորհրդարանական ընտրութիւններն ալ պիտի յետաձգուին։

* *

Քրոնոս Նեբ (Սեւ Քրոնիկ), Իտալիոյ տորին կղերին բերանն, որ իրենց վիճակէն դժգոհ կամ պաշտօնէ դադարեալ քահանայից գանգատները կը գրէ, որք մեծ թուով կը գտնուին ի Հռոմ, կը պատմէ իւր մէկ վերջին թուով թէ ի Փիզա այս կարգի երկու խեղճ քահանայք, Տօն Պերթրանի և Տօն Ռիպէլիթի, իրենց ամենօրեայ պատարագին խեղճուկ շահովն այլ եւս չկրնալով ապրիլ, բողոքականութիւն ընդունած են հրապարակաւ։ Ի վերջ այս կրօնափոխական արարողութեան, հրապարակաւ բանախօսութիւն մ'ընելով, երկոքին քահանայք ի վեր հանած են այն հնարքներն որով բարձրագոյն կղերականք կը շահագործեն տորին կղերն։ Ի Հռոմ եկեղեցական շրջանակաց մէջ մեծ յուզում պատճառուեր է այս դէպք։

ՌՈՒՍԻԱ

Պերլինի Նէյշոնալ Զայտունգ լրագիրը ցաւ ի սիրտ կը հաստատէ թէ պալթիկեան դաւառաց ռուսացման գործն անընդհատ յառաջ կը տարուի։ Առաջիկայ դեկտ. տասց սկիզբը ռուսական օրինագիրքը պիտի հաստատուի հոն դերմանական օրինադրոց տեղ, և դերմաներէնն ո՛չ եւս պիտի գործածուի դատարանաց առջեւ։ Այս նոր դրութիւն շատ պիտի դժուարացնէ յէչեալ գաւառաց գերման ժողովրդոց վիճակն, որք գրեթէ անկարող պիտի լինին արդարութիւն ձեռք բերել, քանի որ իրենց գերման փաստաբանք այլ եւս դատարանաց առջեւ չպիտի ընդունուին։ Նայլոնալ Զայտունգ կը խրդհիւ՝ արտաքին գործոց նախարար եղաւ՝ այն փաստաբաններն, որք իրենց ապրուստի միակ միջոցէն կը զրկուին։ Կը յիշեցնէ նաեւ թէ շատ մը վաղմի գերման պաշտօնեայներ արտաքսուած են պալթիկեան գաւառաց վարչութենէն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ռուսիոյ գահաժառանգ Կայսրորդին սեպտ. 12 ին Փիլ հասաւ Ցեբշվոռուսական արքունի նաւով։ Նաւահանգստին մէջ գտնուող բոլոր նաւեր թնդանօթաց արձակմամբ ողջունեցին նորա գալուստն, և նաւամատոյցին վրայ ծովակալ Կոլձ ընդունելով իշխանը, պալատ տարաւ, անցուցնելով ճոխապէս զարդարուած փողոցներէ։ Պալատան մէջ ընդունուեցաւ Իրէն իշխանուհւոյն կողմէ, և յետոյ Հանովր գնաց երկաթուղով, որոյ կայարանին մէջ Վիլհելմ Կայսր դիմաւորելով զինք՝ քանիցս ողջագուրեց։ Կայսրն ու գահաժառանգը գացին Հանովրի թագաւորաց պալատն, ուր Կայսրուհին և Բրունսիոյ Այպրեխթ իշխանուհին ևս ներկայ էին՝ արժանաւոր ընդունելութիւն մ'ընելու համար Զարեւիչին։ Հետեւեալ օրն ի պատիւ ռուս իշխանին զօրահանդէսներ կատարեցան։ Զարեւիչը Կայսեր քով կանգնած էր հեծեալ, Վէյոթֆելան Հիւսառ հեծելազօրաց համազգեստն հագած, և Սեւ Արծուի բրուսիական աւադ պատուանշանը կախած։

* *

Ռայխսթակը պիտի գումարի ի վերջ հոկտ.ի, և պիտի զբաղի զինուորական խնդրով, եկամտոյցի և գաղթային ծրագրոց վիճաբանութեամբ, նաեւ Ընկերվարականաց խնդրով, եւ «Գերման Կայսրութեան Դրամատան» նկատմամբ նոր օրէնք մը պիտի քննարկէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Փարիզ, 14 սեպտ. — Ներքին գործոց նախարար Պ. Ռոնթանի հրամանաւ, ի Մոնմարթր Զօր. Պուլանժէի ընտրական շրջանակին մէջ զօրավարին փակցնել տուած յայտարարութիւնք վերցուցեցան, և փակցնողներն ալ ձերբակալեցան։

—Փարիզ, 14.—Պուլանժէական լրագիրք կը հրատարակեն Զօր. Պուլանժէի մէկ նոր յայտարարութիւնն առ ընտրողս իւր ի Մոնմարթր։ Կառավարութեան դէմ շատ բուռն լեղուաւ խմբագրուած է այս յայտարարութիւն։

—Պոմպայ, 14.— Մաւհարբէմի կրօնական ծանին առթիւ, ի Ռոհթաք և ի Տէլհի Մահմետականաց և Հնդկաց միջեւ գարձեալ մեծ կռիւներ և անկարգութիւններ տեղի ունեցան։ Զօրքեր միջամտեցին։ Երկուստեք սպանեալներ և վիրաւորեալներ կան։

—Ռոֆիւ, 14.— Սերպիոյ դիւանագիտական գործակալ Պ. Պոտի շնորհակալութիւն յայտնեց պուլկար կառավարութեան և Ֆերտինանտ իշխանին՝ Ալէքսանդր թագաւորին անուան ոտնախմբութեան առթիւ ուղղեալ շնորհաւորութեանց համար։

—Պոմպայ-Սէյլոյ, 14.— Ֆիաքովարի խրուաթ հայրենասէր եպիսկոպոս Դեր. Սթեփոսմայէր տեղս հասաւ լատինական մայր-եկեղեցւոյն օծման համար։ Զերմագին ընդունելութիւն գտաւ։ Քաղաքային և զինուորական իշխանութիւնք ներկայ էին կրօնական արարողութեան։

—Ռոֆիւ, 14.— Արտաքին գործոց նախարար Տ.թթ. Սթրանաբի, (որ Իշխանին և Պ. Սթամպուլովի հետ անհամաձայնութեան պատճառաւ գործէ քաշուած կը կենար պահ մը,) Սոֆիա վերադարձաւ, և այսօր պաշտօնին գլուխը կ'անցնի նորէն։

—Պեկէրաթ, 12.—Սերպ լրագիրք ոմանք յօդուածներ կը հրատարակեն՝ ջատագովելով Ռումանիոյ հետ նեզակակցութիւն մը, որ, կ'ըսեն, առաջին քայլն է դէպ իրականացումն պալքանեան ժողովրդոց հաներաշխութեան դաղափարին։

—Զանբարկան, Ռատոպաւովան և Քարավէլեան ընդդիմադիր խմբակներէն երկոտասան անձինք ձերբակալեցան Ալէքսանդր Կայսեր անուան՝ ոտնախմբութեան օրը ցոյցեր կազմելուն համար, մանաւանդ այս առթիւ հրաւէր մը հանելնուն համար, որուն ապօրինապէս պաշտօնական հանդամանք տուած են, ժողովուրդն յորդորելով արժանապէս ոտնելու Զարին անուան տարեդարձը։ Մաք եկեղեցւոյ մէջ կարգադրեալ դոհաբանական պաշտօնն ալ տեղի չունեցաւ։

—Այս դէպքին նկատմամբ, ի դիմաց պուլկար կառավարութեան Հաւաս կ'ըսէ թէ «Զանբարկանք, ի Սամարա (Ռուսիա) Ալէքսանդր Գ. Կայսեր արձանին բացման օրն, իրենց կուսակիցները մայր-եկեղեցւոյ շուրջն հրաւիրած էին՝ Զարին զրկուելիք ուղերձ մը ստորագրել տալու համար։ Այս գումարում պիտի վերջանար մայր-եկեղեցւոյ մէջ աղօթքով մը Ալէքսանդր Գ.ի համար։ Անկարգութեան առաջքն առնելու համար, կառավարութիւնն արգիլեց այս ցոյց։»

—Զեռնակորայի մէջ սովին պատճառած կոտորածներէն ի դուրս շարժեալ, սերպ կառավարութիւնն յանձն կ'առնու որ Զեռնակորացիներ դաղթեն ու հաստատուին ի Սերպիա։ Բայց սերպ և չեռնակորացի տարերաց միջեւ կռիւներու առաջքն առնելու համար, սերպ կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Զեռնակորացի դաղթականները պիտի հաւաքէ Փրքուվլիէ գաւառակին մէջ, ուր պարապ հողեր և մշակական գործիք պիտի բաշխուին անոնց։

—)(44)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԲԻ

ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՌ

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈԿԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՀԱՑՈՒ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Արման իր գարշապարին ներքև ճզմեց զայն և Ֆէրնանտի քով վազեց։

—Ես կը մեռնի՛մ, ըսաւ տարաբաղդ աղջիկը։ Կը մեռնի՛մ և սիրեմ զքեզ։

Մասը ցոյց կուտար։

Պէտք էր նոյն հետքն կտրել այդ մասը։

Ի՞նչպէս։

Ակռայո՛վ։

Սոսկալի բան էր այդ։

Ծունր դրաւ, բռնեց Ֆէրնանտի ձեռքը, դէմքը կապարի գոյն առաւ, փայլակի մը տեսողութեան չափ ժամանակ վառնեցաւ, և վազրի մը ուժգնութեամբ խածնելով այդ սիրուն մասն, երկրորդ փաղանգին հանգոյցէն փրցուց։

Ֆէրնանտ այնպիսի թմրութեան մէջէր որ ցաւը չզգաց։ կը կարծէր թէ երիտասարդը վերքը կը ծծէր իր շրթունքովը։

Այդ միջոցին Արման ձայներ և աղմուկ լսեց։

Ինչպէս ըսինք, Ամերիկայի վայրենեաց բնագդումներ կային իր մէջ։ շուկատ կեանքը Մոնիգան մը ըրած էր գնա.ջախջախեալ և սատկած իրին պէս։ Ինչ ինչ դրպանը դրաւ։ իրէն ոչ մէկ հետք մը նացած էր։ Ցետոյ, Ֆէրնանտը դարմանելով հանդերձ, ցած ձայնով ըսաւ նմա։

—Օձին վրայ խո՛սք մը մի զուրցէք։ Այմէն բան ինծի թողուցէք։

Եւ կապ մը առնելով կը սեղմէր մանկամարդ աղջկան թեւը, կասեցնելու համար թոյնին ընթացքն որուն մէկ մասը ժամանակ ունեցած էր ձեռքին մէջ տարածուելու։ միանգամայն, արեան հոսումը կը դադրեցնէր կապելով կտրած մասը։ Վերջապէս վէրքը կը ծածկէր իր թաշկինակովը և պարեգօտ մը կը նետէր իր խօսեցելոյն վրայ։ Այս ամէնն եղաւ ի քթթելական։ Արման սպասեց։ Լէոնի ներս մտաւ, վշտահար դէմք մը առած։

Արման խիստ և շուտ ձայնով մը ըսաւ նմա։

—Ձեմ գիտեր ի՞նչ է պատահերս Շո՛ւտ, պատրաստեցէք անկողինը։ Մէկդի՛ առէք սա ծաղիկները։

Լէոնի խորհեցաւ թէ իրը կրնար տակաւին վարդերուն մէջ ըլլալ։ չհնազանդեցաւ։

—Բայց ձեզի պատրաստեցէ՛ք ըսի սա անկողինը, կրկնեց Արման։

—Կը վախնամ, պարոն, ըսաւ սենեկապանուհին։ Եթէ քարը խածնէ զիս։

Երկու գիշերօթիկներ ներս մտած էին և լսեցին այս պատասխանը։ Արման անմիջապէս ի վկայութիւն կոչեց զանոնք։

—Լսեցէ՛ք, ըսաւ, այս աղջիկը քարի մը խօսքն ըրաւ։

Եւ նորա ձեռքէն բռնելով։

—Ինչէ՞ն գիտէք, թշուառակա՛ն, հարցուց, թէ իւ մը կայ հոս։

Լէոնի, այլայլած, թակարդին մէջ բռնուած, հասկցաւ իւր անխոհեմութեան մեծութիւնը։ ջանաց գործին մէջէն ելլալ։

—Անկողնին տակէն անանոյ մը փախչիլը եւ դռնէն դուրս սողալը տեսայ, ըսաւ։

—Ինչէ՞ն հասկցաք որ քարը մէն էր։

—Ես կը ճանչնամ իւերը։ Ես լեռնցի աղջիկ եմ։

—Ըսել է տեսա՞ք քարին փախչիլը։

—Այո։

Արման հանդիսաւորապէս ըսաւ երկու առաջին վկայներուն եւ այլոց որք հետզհետէ եկած էին։

—Այս աղջիկն իւ մը դրած է Օրիորդ Ֆէրնանտի անկողնին մէջ։ Պիտի ապացուցանեմ զայս։ Ինք գիտցած ըլլալու չէր որ Օրիորդ Ֆէրնանտ խածուած էր իւէն։ Ոչ մէկ նշան կար այս բանիս։ Ինչո՞ւ համար ուրեմն մերժեց պատրաստել այս անկողինն եւ ինչո՞ւ համար կը վախնար սողունին խածուածքէն եթէ չդիտնար որ հոս էր անասունը։

—Բայց ձեզի ըսի որ փախչիլը տեսայ, դոչեց Լէոնի՝ փրկութեան այդ խարխսէն կախուելով։

—Ձիշդ այդ խօսքով կը դատապարտուիք, ըսաւ Արման։

Եւ, դրպանը դարձնելով, չախչախեալ քարը պարպեց Ջահակալի մը վրայ։

Լէոնի ոչնչացած էր...

Ֆավէլ ներս մտաւ այս վայրկեանին։ Տեսաւ քարը, Ֆէրնանտը, գլխիկոր Լէոնին։ բացատրութեանց առաջին բառէն, ամէն բան հասկցաւ։ Պաղարիւն մարդ էր, ինքզինքը զսպեց։

—Կը կարծեմ, տոքթոր, ըսաւ Արման, թէ պիտի ազատէք օրիորդ Ֆէրնանտը։

Ֆավէլ քննեց վէրքն և Արմանի նայեցաւ աքանչացման դէմքով մը։

—Բայց ուրեմն ահագներ՞զդ կարեցիր այս մասը, գոչեց։

—Այդպէս պէտք էր, ըսաւ Արման։

Տոքթորն երկու թեւերն երկնցուց նմա։

—Զաւակս, ըսաւ, դուն այնպիսի քաջութիւն մը ունեցեր ես որուն ես կարող չպիտի ըլլայի։ Բեզ կը պարտի իր կեանքը։

Ցետոյ իր սպասաւորին։

—Տուփս և քլոֆորմ, ըսաւ։

Առ Արման, ցած ձայնով, ականջն ի վար։

—Մարդ զրկէ կանչել տուր ոստիկանապետը։

Եւ սեղանապարարին։

—Հսկել տուր Լէոնիի վրայ։

Զօրավարն, որ կ'զգար թէ վտանգի մէջ էր, այնչափ չափազանցութիւն դրաւ իր վշտին արտայայտութեանը մէջ, որ անվստահութիւն ներշնչեց ամենուն։ Ֆէրնան ուզեց խօսիլ Լէոնիի։ տոքթորն ըսաւ Արմանի։

—Թող մի՛ տաք որ այս աղջիկը մէկու մը հետ խօսի։

Եւ Արման ուզեց մէկդի առնուլ Ֆէրնանը։ բայց սա խրոխտ կերպարանք մը առնելով դոչեց։

—Ի՞նչ իրաւունքով կ'ուզէք արգիլել այս երիտասարդ աղջիկը։ Իմ նշանա՞ծս է այն։ Պարտաւոր եմ զինքը պաշտպանելու։ Ի՞նչ բանով կ'ամբաստանէք զինքը, ի՞նչ ունիք իրեն դէմ։

—Զինքը կ'ամբաստանեն թէ փորձ փորձած է իր տիրուհին սպաննելու, ըսաւ Արման։ Կարծեմ թէ ոստիկանապետը լաւ պիտի համարի զձեզ ձերբակալել իբրի մեղադիցը։

—Ի՞նչպէս յանցաւոր է։ Ի՞նչով յանցաւոր է արդէն։

—Այս քարրն անկողնին մէջ դրած ըլլալուն համար։

—Ապուշի՛ խօսքեր են ադոնք, գոչեց Ֆէրնան։ Քարը նախ և առաջ զինքը կը խածնէր։

—Կարելի է իւերը քնացնելու միջոցը գտնել, ըսաւ Ֆավէլ։ Մնաց որ, արդարութիւնն իր պաշտօնը պիտի կատարէ։ ոստիկանապետը պիտի գայ հիմա։ Արման, թող մի՛ տաք այս տղուն դուրս ելնելը։

Ցետոյ, զօրավարին դառնալով,

—Հիմա ձեզի հետ կը տեսնուինք, պարոն։

Ֆէրնան չէր գիտեր թէ Լէոնի կերպիւ իւիք ինքզինքը մատնած էր։ կը կարծէր թէ ոՒ և է փաստ չկար իրեն դէմ։ իր բոլոր ժպիրութիւնը պահեց։

—Պարոն, ըսաւ Արմանի, ես սպասաւոր մը չեմ, ես զինուոր եմ։ Իրաւունք պիտի հատուցանէք զիս։

—Եթէ արդարութիւնը խնայէ ձեզ, ըսաւ Արման, արդէն իրաւունք պիտի հատուցանեմ։ . . կօշկի հարուածներով։

Եւ ըստ որում Ֆէրնան սպառնալից կը դառնար, Արման նորա թեւը բռնեց և խորտակելու ասիճան սեղմելով,

—Ես իմ համոզումս կազմած եմ քու վրա՛դ, թշուա՛ռական, ըսաւ ցած ձայնով։ Եթէ չլաս, եթէ հանդարտ չկենաս, շան մը պէս կը սատկեցնեմ զքեզ։ Եւ կօշկիդ մէջ մի՛ մնտուր դանակդ, աւելորդ է։ Պատրաստ կեցած եմ և կ'զգուշանամ։

Ֆէրնան, կատաղութենէն մոլեգնած, արդարեւ իր դաշոյնը պիտի քաշէր։ Ինքզինքը զսպեց։

Արմանի ակռայի հարուածէն յետոյ՝ անհրաժեշտ էր կանոնաւոր անդամահատութիւն մը ընել։ Ֆավէլ կ'ուզէր ամենայոլին հանել ձեռքէն մնացած կտորը։

Քլորոֆորմ հոտոտել տուաւ։ եւ մանկամարդ աղջիկը քնացաւ։

Երեք վայրկենի մէջ Ֆավէլ կատարեց գործողութիւնը։

Ֆավէլ ապա զբաղեցաւ դեղեր տալու մանկամարդ աղջկան եւ Թոյնով ու քլորոֆորմով յառաջ եկած կրկնակի ընդարմացման դէմ մաքառելու։ խնդրեց ամենէն որ սրահն երթան, Լէոնին յանձնեց սեղանապարարին եւ կեղծ Ֆէրնանը (որովհետեւ բուն անունն էր Ժէսմէոն) Արմանի։ յետոյ պատկեցուց իր սանուհին։

(Շարունակ.)

ՎԱՐԻՇԱՐԱՆՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ

ՓԷՏԷՐԲՈՒՐԳ, 11 սեպտ. — Կայսերական Ռուսաց մը հանձնայն, յետ այսորիկ թաղային կամ քաղաքային վարչական քաղաքային իշխանութեանց (Զեմստվա), կղերին ուղղակի անօրինութեան պիտի ենթարկին։

ԵՐԻԵԱՆ ՆԻՔԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հաւ., 11 սեպտ. — Մանչուրիոյ ոչ Ռուսական օրինակ լուր մը կուգայ, իբր թէ Զարն ապացոյցներ ունի եղեր ի ձեռին թէ Երրորդ Նիքոլայեւիչ ինքնակալութեան անդամ գտնուող Տէրութիւն մը Ռուսիոյ կայսեր դէմ թշնամաբար կը գործէ եղեր նոյն իսկ ընտանեկան չրջանակին մէջ։ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջև վերջնական խզումը մօտայուտ է եղեր։

Գ. ԷՏՍՈՆ

Ամերիկացի աշխարհահռչակ երկրագէտն ի ցոյց երախտագիտութեան Փարիզի մէջ գտած ընդունելութեան, 10.000 ֆր. նուիրեց Փարիզի աղքատաց։ Փարիզէն Պերլին գնաց։

Գ. ՍՊՐՆԼԻ

Գոնկոյի Պատուելեան վարչութիւնն հետեւեալ տեղեկութիւնն ստացա Զանզիպարի ճամբով։

«Գ. Սպրնլի մեկնելով Ապէրդ Նիանզայէն դէպ ի հարաւ անցնիլ ուզեց, բայց չյաջողցաւ։ Ապա դէպ ի հիւսիս քաշեց, և լճին արեւելեան եզրն հասաւ, ընկերակցութեամբ Էմին փաշայի։ Ընդ երկար ապասեց ապաշարներու։ Մի քանի ամիս յառաջ նորէն պատուեցաւ Էմին փաշայէն, և դէպ ի Մոմբասա քաշեց։ Դէպ ի հոգատարի վերջը, Գ. Սպրնլի Ափրիկէի զանզիպարեան եղերաց վրայ կը սպասուի։» — Ուրեմն Գ. Սպրնլի վերջապէս չէ կրցած համակել Էմին փաշան իրեն հետ Եւրոպա վերադառնալու։ Ահա մարդ մը որ ապաստաբիլ չուզեր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մաչնի մէջ կը կարդանք թէ Վեհ. Շահը Երեւան հասնելէն յետոյ պիտի այցելէ նաեւ Ս. Էջմիածին։

Իսկ Թեոդոսուրիկ հեռագիր մը կը հաղորդէ եւրոպական լրագրաց թէ Վեհ. Շահը օգոստ. 31ին Ս. Էջմիածին գնացած և այցելութիւն տուած է Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսին։

Օգոստոս 27ին Թիֆլիսի Թեմական առաւնորդ Արիստակէս եպիսկ. Սեդրակեան ի Թիֆլիս ներկայացած է Վեհ. Շահին։

Երօնական ժողովն ի նիստ դումարեցաւ երեկ ի Պատրիարքարան ընդնախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և առանձնաբանութեամբ Գեր. Խորէն արքեպիսկոպոսի։

Ժողովն երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ամենայնի մասին, մանաւանդ Հայոց Հայրապետին դիմելէ առաջ Եկեղեցական Համագումար ժողովն ի նիստ հրաւիրել անպատեհութեան 13ի չորեքշաբթի օրը։

Արարատի առաւնորդ Գեր. Եղիկ եպիսկոպոս հրաժարած ըլլալով վիճակին առաւնորդութենէն, ժողովն որոշեց ինդիրը ներկայել Խառն ժողովոյ։

Քարբերդի առաւնորդ Գեր. Ղեւոնդ եպիսկոպոս լրագրաց ոմանց մէջ կարդացուած հրատարակած էր Սորոնու վանահայր Տ. Պետրոս վարդապետը։ Ժողովը նկատելով որ Տ. Ղեւոնդ եպիսկոպոս իրաւունք չունի առանց կեդրոնին հարցնելու վարդապետ մը կարգալոյծ ընել, որոշեց հրատարակել ի լրագրիս թէ Տ. Պետրոս վարդապետն ըստ առաւնոյն վարդապետ կը մնանէնայ։

Ժողովն իւր անդամներէ Արժ. Տ. Սահակ Աւագ-քահանայի յանձնած էր քննել Արմաշու միաբան Արժ. Տ. Եւսեբիկ վարդապետի թարգմանած Օկիսաթ Նիքօլէի «Թատրս Քրիստոս» գիրքն։ Արդ. Տ. Սահակ Աւագ-քահանայ իւր տեղեկագիրը ներկայացուցած ըլլալով, ժողովն որոշեց Արժ. Տ. Սահակ Ս. վարդապետի յանձնել տալն թարգմանութիւնն որպէս զի բաղդատէ Քրիստոսէն ինքնագրին հետ։

Աւագերիցանց յանձնաժողովն յաղարկաւորութեան ծախսաց համար ցուցակ մը պատրաստած էր և ժողովն այդ ցուցակները թաղ. խորհրդոց ղրկած էր, որպէս զի իրենց դիտողութիւնները տեղեկացնեն։ Արժ. ժողովը, նկատելով որ թաղական խորհրդոց մեծ մասը տակաւին պատասխանած չին, որոշեց վերջին ազդարար մը ղրկել, որպէս զի մինչեւ տասն հինգ օր պատասխանեն։

Թափրաբաշի եկեղեցւոյն համար քահանայագու երկու ընծայացուներ ներկայացուած էին, Գ. Գ. Արիստակէս վարժապետեան և Դեղոր Գաբրիէլեան։ Ժողովն որոշեց իւր յառաջիկայ նստին հրաւիրել տեղւոյն քահանայ, որ տեղեկագիրն ստորագրած չէր, ինչպէս նաեւ թաղական խորհուրդն, և յետոյ պէտք եղածը տնօրինել։

Թերայի առաւերիցը Տ. Գրիգոր քահանայ Աճէմեան առաւերիցութենէն հրաժարած ըլլալով, ժողովը չընդունեց հրաժարականն և ինդիրը յանձնեց Թերայի քարոզիչ Սրուանձտեանց Գեր. Գարեգին եպիսկոպոսի։

Առնցմէ զատ ժողովն զբաղեցաւ նաեւ անհատական և այլ և այլ ինդիրներով։

Եկեղեցական վարժարանի խնամակալութիւնն արտասովոր նիստ ունեցաւ երէկ աշակերտաց ընտրութեան համար։ Ներկայացողներուն թիւը երեսունի հասած էր։ ուստի, տարիքի և եկեղեցական կոչման յարմարութիւններն ի նկատ առնուելէ յետոյ, առողջական պայմանաց քննութիւնն ալ Տքթ. Մանուկ պէյ Աղասեանի յանձնուեցաւ։ Խնամակալութիւնը վարուան տարեկան նստին մէջ վերջնական որոշումները պիտի տայ։

Նիկոմիդիոյ Գալաթ գիւղի Տ. Արիստակէս քահանան և Թաղական խորհրդոյն անդամները մեզ չաւթ օրն ի Պատրիարքարան ներկայանալով գրաւոր կերպիւ տեղեկութիւններ տուին նոյն գիւղին մէջ պատահած բռնի ամուսնութեան դէպքին վրայ և արձանագրութեանց տումարով հաստատուցին թէ աղջիկն, որ բռնութեամբ պակուած էր, տասն մէկ տարեկան է։

Երօնական ժողովն, իւր երեկի նստին մէջ նկատողութեան առնելով այդ ինդիրն ինչպէս նաեւ Գալաթ գիւղի քահանային և Թաղական խորհրդոյ անդամին տեղեկագրութիւնն, որոշեց իւր անդամներէն Արժ. Տ. Սուքիաս Աւագ քահանայն իբրեւ քննիչ անդրկել։

Այս աւուր Սապէի մէջ կը կարդանք թէ Զմիւռնիոյ Ազգ. Մասուլ Հանդէսն, որ Տպագրական Տեսչութեան կողմանէ դադրման դատապարտած էր, վերստին հրատարակուելու համար արտօնութիւն ստացած է։

Ներքին գործոց նախարարութիւնն հեռագրաւ ծանուցած է զայս Զմիւռնիոյ կուսակալութեան։

Գ. Տէր Միրաքեան Պաթումէն գալով երեկ գնաց Զմիւռնիա, ուր հաւանօրէն պիտի լմնի Մեսոպոտամ վարժարանին տեսչ։ Գ. Տէր-Միրաքեան գերմանական բարձրագոյն համալսարանաց մէջ ստացած է իւր կրթութիւնը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Վահմ. Գ. Գէյ Աչրգեան, որ իւր առաքինական զգացմամբ և մարդասիրական արդիւնքներովը արդէն հանրածանօթ է, այս տարի եւս բարեհաճեցաւ նուիրել 50 զմանիւղ բրիճ հաստատութեանս։

Հոգաբարձութիւնս հրապարակաւ իւր շնորհակալութիւնն կը յայտնէ չյիշեալ ազգասէր պէյին, որ իւր նուէրովն մարդասիրական օրինակելի զգացմանց գաղափարը կ'ընծայէ ի քաջալերութիւն հոգաբարձութեանս և ի մխիթարութիւն պատասխարելոց։

Ի Դիմաց Հոգ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր — Ատենապետ

ՏԻԳ. ԿԻՒՄԻՒՇԿԻՐՏԱՆ — ՄԻՔԻ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Սկիւտարէն կը գրեն մեզ։

Շաբաթ իրիկուն Ամերիկեան Թատրոնը օթեականերովն ու սրահովը լցուած էր, ի նպաստ Ս. Խաչ վարժարանաց տրուած ներկայացման համար։ Ռէնգէ Քէօր ներկայացուեցաւ կատարեալ յաջողութեամբ։ արեւելեան այդ զուսաներգութիւնն, իւր ժողովրդական զուարթ եղանակներով, պահ մը մոռցնել տուաւ մեզ Փրանսական թատերախաղերու մթոլորտնութիւնն որովհետեւ ու խնդացած են մեր ուղղեցները։ Տիկին Գոհարիի քաղցրալոյս ձայնը դարձեալ եկաւ գգուել մեր ականջները։ ծանօթ եղանակի մը պէս։ իր յաջողութիւնն առնի մեծ եղաւ երբ վերջէն երգեց Եռաշ. Փրանսական վիպերգ մը, որուն ռուսական բարգաւով թարգմանութիւնն ալ երգեց ի վերջոյ։— յիշատակ Թիֆլիսի։ Փափաքելի էր միայն այս երգ ապա հանդիսականք կրկնել տուին երգն, հայերէնն երգէր վերտին և ոչ Փրանսերէնը։

Զուտ հասոյթն եղած է 35 օսմ. ոսկի։ Գոհացուցիչ է այս անշուշտ, այլ տարակոյս չկայ որ շատ աւելի կ'ըլլար այն եթէ Ս. Խաչ վարժարանաց հոգաբարձութիւնը շատ բաղարի ծախսաց մէջ գտնուած չըլլար, հարկադրուած լինելով Թատրոնի վարձուց, դերասանաց խմբին, լուսաւորութեան համար անցեալ տարի իր դրած ծախսաց կրկնապատիկն ընել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Անատոլուի Գաղաքէր անուանուեցաւ Ահմէտ Նէճիպ էֆէնտի, խորհրդական Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտիի։ Ահմէտ Նէճիպ էֆէնտիի պաշտօնը կ'սկսի ներկայ արաբական տարուց Իէպիլլէվվել ամսոյ սկիզբէն։

Երրորդ կարգի Օսմանիէի պատուանշանը տրուեցաւ Գոնիայի նահանգին Թաստրը աղտը Մուրատ պէյի։

ՀՌՇԵՆԵՐՈՒԹ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ գիւղեր կայս. պալատն մէջ չքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Միջերկրական նաւատորմին հրամանատար Գեր-Ծովակալ Հոքինսի։

Գեր-Ծովակալն, անդլիական դեսպան Սըրոն. Հուլթ, Լէտի Հուլթ, դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք և Գեր-Ծովակալին հետեւորդք երէկ իրիկուն ընդհանրակոչներով Թարապիոյէն Տոլմա-Պաղչէ եկան և անտի պալատական կառքերով Նիլլարի պալատը դնացին ժամ 12ին։ Գեր-Ծովակալ Հոքինս, դեսպանն և հետեւորդք կայս. պալատն պաշտօնատարաց կողմէ արժանավայել պատիւներով ընդունուելէ յետոյ վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան և արժանացան Ն. Վեհափառութեան պերճալի մեծարանաց։ Պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ հիւրերն առաջնորդուեցան Նալէ Քէօշկն ուր տրուեցաւ հացկերոյթը։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իւր ներկայութեամբ պատուել սեղանը, որուն ներկայ գտնուեցան Մեծ-Եպարքոս Փէնտիկ փաշա, Նախարդ Մեծ-Եպարքոս Սայիտ փաշա, Սպարապետ Ալի Սաիպ փաշա, Ծովային Նախարար Հասան փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, կայսերական պալատաս առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, կայս. առաջին Թիկնապահ Մէհմէտ փաշա և կայս. Թիկնապահք Թէրիզ Ռիզա, Ահմէտ, Վասոս և Հոպէ փաշաներն։ Թարգմանի պաշտօնը կատարեց արարողապետ Միւնիր փաշա։ Հացկերոյթի միջոցին կայս. պալատն նուագածաւոր խումբն անընդհատ նուագեց։

Հացկերոյթէն յետոյ հիւրերն կրկին անդամ վեհ. Սուլթանին մեծարանաց արժանացան և շնորհակալութիւն յայտնելով Ն. Վեհափառութեան այս պերճալի ընդունելութեանց համար, ժամ 3½ին պալատական կառքերով Տոլմա Պաղչէ իջան և անտի շրջեմակոցով Թարապիա վերադարձան։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Նախարարաց խորհուրդն իր սովորական նիստը չըրաւ նախընթաց օր։ Գ. Դուռն, որովհետեւ արտասովոր յանձնաժողովն, որուն անդամն են Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Պետական Խորհրդոյ նախագահն և Արտաքին գործոց ու Հանրօգուտ շինութեանց նախարարք, վերստին նիստ դումարած էր Կայսերական Պալատն մէջ։

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ռուսական դեսպան Գ. Նելիտով երէկ Բ. Դուռն լրմամբով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

Իտալական դեսպան Գ. Պան եւս երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Վահմ. Բարութիւն փաշայի հետ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԻ

Մանչեսթր հիմնանց թէ Օսմ. կայս. Պանքայի Բարիզի Մասնախմբէն երկու պատուիրակք ու Լոնտոնի Մասնախմբէն ալ երկու պատուիրակք մեծարելու կ. Պոլիս պիտի դան։

Նոյն լրագիր վերապահութեամբ կը հրատարակէ զրոյց մը թէ կրնայ բնալ որ Սըր Իսկար Վինրնդ Օսմ. կայս. Պանքային ընդհանուր տնօրինութեան պաշտօնին չկոչուի։

ՄԻԼԱՆ ԹԱԴԱՒՈՐ

Ն'բուսի թէ Միլան թագաւոր Կ. Պոլիս պիտի դանուայ տեղաւորելու համար։ Ն. Վեհափառութիւն նէ-նի գիւղ պիտի բնակի յատկապէս վարձեալ տանը մէջ և առաւել կամ նուազ երկար բնակութենէ մը յետոյ Եգիպտոս պիտի երթայ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Գ. Քոթոր կայս. կառավարութենէն մենաշնորհ խնդրած էր Սեբաստիոյ ճամբով Սամսունէն Գաղատա երկաթուղի մը շինելու համար։ Կայս. կառավարութիւն Օսմ. Պանքայի Փարիզի ճիւղէն տեղեկութիւն պահանջած է Գ. Քոթորի եւ իւր կողմանէ ընկերութեան վրայ, ու պատասխան ստացած է թէ Գ. Քոթոր ու իւր ընկերութիւնը թէ՛ և Ֆրանսա և թէ այլուր պատուաւոր անուն մ'ունին եւ իրենց ձեռնարկած այդ կարգի բոլոր մեծ գործերն ամենայն յաջողութեամբ ի դլուխ հանած են, ճշդութեամբ գործադրելով իրենց յանձնառութիւններն, եւ թէ իրենց դրամագլուխը կը ներէ Սամսուն-Սեբաստիա-Գաղատայի երկաթուղոյ շինութեան։

Գ. Քոթոր ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի դայ խորհրդակցելու համար շինութեանց պայմաններուն վրայ։

ԿՐԷՏԷ

Ըստ տեղեկութեանց Սոֆէրի, այն երկու Կրէտեցիք, որք շղթայակապ ոչխատութեան դատապարտուած ըլլալով Շաքիր փաշայի կողմէ մայրաքաղաքս ղրկուած էին, ոստիկանութեան կողմէ Արդրնի եւ Ամասիա աքսորուած են իրենց պատիժը լրացնելու համար։

ՄԱՂՀԱՐ ՓԱՂԵՍ

Քաղաքապետ Մաղհար Փաշայի հիւանդութիւնը սաստկացած ըլլալով, մէկ քանի օրէ ի վեր իւր պաշտօնատեղիէն բացակայ կը դտնուի։

ՅՈԹԻԱՏԻ ՓԱՂԵՍ

Արտաքին գործոց նախարարութիւնն հրամայած է Հռոմի օսմանեան դեսպան Յոթիատի փաշայի որ Պոլիս դայ։ Բան մնաց Ն. Վսեմութիւն վաղը Հռոմէն ճամբայ կ'ելնէ մայրաքաղաքս դալու համար։ (Հ-էյ-Ռ)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Բաւ Պաս կը ծանուցանէ թէ կոմ Կրանֆիսէյ Արեւելեան երկաթուղեաց շահագործման Ընկերութեան ներկայացուցիչ անուանուեր է ի Կ. Պոլիս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Սուրիոյ մէջ երկաթուղեաց շինութեան համար նոր ինդրագիր մը մատուցուած է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Խնդրարկուն է Հունգարական նախարարութեան բարձրատիճան պաշտօնատարներէն Գ. Քոթոր։ Յայտնի չէ տակաւին Գ. Քոթորի ներկայացուցած յատակագիծը, այլ կ'ըսուի թէ գծին գլուխը պիտի ըլլայ Դամասկոս և երկաթուղին պիտի ունենայ 600 քիլոմէտր երկայնութիւն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱՆԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Թղթատարական վերատեսչութեան խորհրդական Գրող էֆէնտիի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է խորհրդակցելու համար թղթատարական օրինաց նկատմամբ գործադրելի բարեփոխմանց վրայ։

ՎԵՑՆՈՑ ԴՐԱՄՆԵՐ

Այս աւուր Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ վեցնոցներու հրապարակէ բարձման համար որոշեալ պայմանաժամն, որ կ'աւարտի եկմական ներկայ տարւոյ մարտի վերջը, կայս. հրամանաւ երկարաձգուած է մինչեւ յառաջիկայ 1306 տարւոյ մարտի վերջը և թէ հրահանգ տրուած է որոց որ անկէ ի այդ պայմանաժամի միջոցին ըստ առաջնոյն գործել։

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Լեզուագիտական վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտք ի մօտոյ պիտի ներկայանան Արտաքին գործոց նախարար Վահմ. Սայիտ փաշայի, որ իւր ձեռքով պիտի յանձնէ անոնց վկայականները։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆԸ

Ղալաթիոյ մաքսատան անցեալ օգոստոս ամսոյ հասոյթն եղած է 1 միլիոն 600,000 ղրշ չափ, մինչդեռ անցեալ տարւոյ նոյն ամսոյն մէջ 1,800,000 ղրշ չափ եղած էր։ Այս առաւելութիւն այն ժամանակ եղած է երբ Պոլսոյ կողմի վաճառականք եւս իրենց ապրանքները Ղալաթիոյ մաքսէն կ'ըստանային։ Այս տարուան հասոյթի նուազութիւնն եւս առաջ եկած է Մաքսային վերատեսչութեան այն որոշումէն որով Պոլսոյ կողմի վաճառականք իրենց ապրանքները Պոլսոյ մաքսատունէն պիտի ստանան եւ ոչ Ղալաթիայէն։ Այսուհանդերձ բազդատելով Ղալաթիոյ մաքսատան անցեալ օգոստոս ամսոյ հասոյթը Պոլսոյ մաքսատան օտար ապրանաց ճիւղին հասութենց հետ, առաջինը 275,000 ղրշի առաւելութիւն մը ունեցած է, որով Ղալաթիոյ մաքսատունը, բազդատմամբ միւս տարիներու, օգոստոս ամսոյ մէջ 75000 ղրշի հասութենց առաւելութիւն մ'ունեցած է։

ԻՄԹԻԱԶԻ ՇԷՆԴՐԱՄ

Վեհ. Սուլթան Իմթիազ պատուանշանի արծաթի չքադրամը նուիրած է թնդանօթարանի արհեստական դեղին հազարապետներէն Շաքիր պէյի։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Զէյնիքիզի Մաքրուհեան վարժարանի դատարարակ Հայրապետ էֆէնտիի փեսան, մանրամասն Սարգիս, չաբաթ գիշեր անձնասպան եղաւ մարֆին խմելով։ Սարգիս, որ քանանեւ հինգամեայ եւրոտասարդ մ'էր, իւր գործերու անյաջող վիճակէն յուսահատեալ գիմած էր այս չարչուք արարքին։

Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Եգիպտոսի երկաթուղեաց տնօրէն Եագուպ Արթին փաշա Ազգքանդրիայէն, Գարասաղի իշխանին որդւոյն դատարակ և Ռուսիոյ կայսեր Թիւնապահ գնդապետ Նիքօլա Օսմանի Օտեսայէն և Գիրանացի ծանօթ վիպասան Լէոն որ Թէնոս կոմսը Պիրէնէն։

—Նարտէի օսմանեան հիւպատոս Էմին պէյ երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ Թրիէսթէ ուղեւորող Լոյիդ շոգենաւով։

—Եղեռնագատ ատեանը տասնական տարուան շղթայակապ ոչխատութեան դատապարտեց Անճէլ և Նիքօլի անուն երկու դրամանենդներ։

—Այսրնի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Բէօր Քոնֆա անուն աւազակապետը ձերբակալուեր է Կէօլ Հիսար գիւղամերձի մէջ։

—Շերքէթի 23 թիւ լոգենուն երէկ ժամ 7½ին Սկիւտարի Նաւամատոյցին մօտեցած պահուն, եօթը տարեկան անգիտացի աղջիկ մը ծռմբ ինկաւ։ Նաւատիրք օգնութեան փութալով աղատեցին այդ աղջիկն և հօրը յանձնեցին։

—Անցեալ կիրակի իրիկուն Հայտարփաշայի մեկնող կառախմբին և Գզելճ Թոփրաքէ վերադարձող կառախմբին մէջ սաստիկ ընդհարում մը տեղի պիտի ունենար, եթէ երկու կառախմբերու մեքենավարք իրենց մտաց արթնութիւնը չը կորսնցնէին։

—Սարդէն ձեռնտահաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Ղալաթիոյ սեղանաւորաց ոմանց վրայ, որք հակառակ Բէօգէներու յատուկ օրինաց, օտար վիճակահանութեան թուղթեր կը վաճառեն, ինչպէս են Հարոյէ, Գրանդէ, Սոռոնդ և այլն։ Ցայսմիկ է թէ այդ օրէնքը արգիլած է օտար վիճակահանութեան թուղթերը։

—Ափրիկեան Տրիպոլսոյ զօրաբաժնի պաշտօնական առաջին քարտուղար Հիքմէթ պէյ, որ իւր սամանքի հիւանդութիւնը դարմանելու համար մայրաքաղաքս եկած էր, երէկ մեռաւ։ Հիքմէթ պէյ հազիւ երեսուն հինգ տարեկան էր։

—Թղթատարական կարեւոր պաշտօնագրոց հսկող պաշտօնեայ Ֆէհմի էֆէնտի վարչութեան կողմէ դատաստանի ենթարկուած էր Մալխէի յատուկ մէկ հաշուեցուցանն ուրիշ պաշտօնատան մը յանձնած ըլլալուն համար։ Պետական Խորհուրդը դատելով այդ պաշտօնեան, իրեւ անուշադիր, դատապարտած է իւր մէկ ամսեայ թոշակէն զրկուելու և դատական ծախսաց վճարման։

—Պէշիքթաշի մէջ Բէյթրոսանուն կօշկակար մը ինն տարեկան երկուսրեակ աղջիկանց պատիւը բռնաբարած է։ Այս աղջիկներ իւր մօրը ապատուհոյն աղջիկներն էին։ Բէյթրոս, որ ձերբակալուած է, խոստովանած է իւր ոճիրը։

—Սէրէքի կիմանայ թէ Անտառաց եւ Հանքաց վարչութեան կողմէ շրջուն քննիչ Բէյուզի պէյ Պարթըն ղրկուած է քննելու համար այն զեղծումներն, զորս տեղւոյն անտառաց պաշտօնեայն գործած է անտառաց հասոյթէն։

—Տրապիզոնի յոյն վանականներէն Գ. Անտրէա Թրիանտաֆիլիտէսի որդին, Գ. Եանի, 18 տարեկան, Սուք-Սուի շրջակայքն ուրիշ երկու բարեկամաց հետ որսի ելած ատեն, պատահմամբ բարեկամներէն մէյն հրացանը պայթելով, Գ. Եանի հարուածը կ'ընդունի դէմքին։ տարաբաղդ երիտասարդը Զէյ ժամայեսոյ կը մեռնի ահաւոր տանջանաց մէջ։

ԼՕ ՌՈՒՍԻՆԷԶ ԸՆԿ.

Տէր Խմբագիր,

Ճերլիոէյ Շ-ուլչ լրագրոյն ուրբաթ աւուր թուոյն մէջ Վիեննայի Մէնիս Օբսերվէյրն լրագրէն հատուած մը արտատպուած էր Լ. Ռուսին ընկերութեան դէմ, —որու ներկայացուցիչն ենք ի Թուրքիա և ի Յունաստան—, հանդերձ խմբագրական կարգ մը աննպաստ խորհրդածութիւններով։

Առանց մանրամասն հերքում մը տալու յինչպէս գրութեան, որոյ ազդիւրը ծանօթ է արդէն իր անպարկեշտ ուղղութեամբ, կը ցաւինք որ ստիպեալ ենք ի պաշտպանութիւն յայտարարել հրապարակաւ թէ նոյնին արտատպումը պիտի արգիլուէր եթէ յանձն առնէի կանխաւ փոքրիկ զգեղուութիւն մը։

Լ. Ռուսին ընկերութիւնը 1837 ին հաստատուած Ռուէն քաղաքին մէջ եւ ապա փոխադրուած ի Բարիզ, ունի 4.000.000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը։ Յիսուն երեք տարիէ ի վեր իւր հետեւած ուղիղ ընթացքովն եւ ըրած կանոնաւոր վճարումներովն՝ որոց գումարը հասած է աւելի քան 30.000.000 Ֆրանքի, յիշեալ ընկերութիւնը ամենուն վստահութիւնը գրաւած է, այնպէս որ մի քանի չահախնդիր անձանց չարախօսութիւններն անկարող են ինասել իր վարկին։ Արդէն միմիայն ապրիլ 10 էն ի վեր, վճարած է 1000 դաղ. ոսկի Արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարներէն ոմանք պէտք էր հրկիզեալ տան համար ի Պոլիս, 300 օսմ. ոսկի առ Գ. Նիսիմ Օժալիօ՝ իր հրկիզեալ տան համար ի Պալատ, եւ իւր ծախիւք ամրոցումին վերանորոգած է Նազմանը Հանի Թաղէ տան պարի տունն որ քանդուած էր Սկիւտար Զիլիքիտար Պաղչէի վերջին հրդեհին մէջ, ինչպէս և վճարած է մայրաքաղաքիս ու գաւառաց մէջ զանազան հրդեհներու ատեն տեղի ունեցած մասնակի վնասները։

ՍԻՄՈՆ ԲԱՇՍԷՐԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ընդհանուր Դործակալք ի Թուրքիա և ի Յունաստան Լ. Ռուսին ապահովագրական ընկերութեան.

416 սեպտ. 1889

Կալաթա, Ճերէմիա խան, Թիւ 5-6

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ձեր 1662 թիւ շաբաթ աւուր թերթին մէջ իբր տեղեկութիւն հրատարակած էիք թէ՝ ի Պալատ Քէչմէ Քայի շրջակայքն երուանդ անուն մի անձ իւր մէկ ընկերով Քիւրքճի Մագուտ անուն անձի մը սատակը յափշտակելով խոյս կուտայ, ինչ յետոյ գինետան մը մէջ՝ ոստիկանութիւնն կը ձերբակալուին։

Որոհուրդս քաջ իսկ գիտնալով որ գրդիռ մէջ այդ տեսակ դրամական յափշտակութիւն մի տեղի ունեցած չէ, և ուանդ պատուաւոր ընտանեաց մի զաւակն է, այլ միմիայն ճշմարտութիւն է թէ, գանձանակի մը շրջագայութեան միջոցին մէջ մի քանի խօսք փոխանակուելէ ետք գիրեարս կը գանակոծեն։

Մնամք յարգանօք

Ի Դիմաց Թաղ. Որոհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ

Ց. ԱԲԻՒԵԱՆ — Ն. ԵՐԷՑԵԱՆ

3 սեպտ. 1889

Պալատ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ՀԱՎԱՍԻ ԳՈՐԾԱԿԱՑՈՒԹԵՒՆՆ

Բարիզ, 15 սեպտ.

Թունիսի որդիները այս երեկոյ Վիեննայ մեկնեցան Արեւելեան ճեպընթաց կառախմբով։

Վիեննա, 15 սեպտ.

Պելկրատէ առնուած հեռագրոյ մը հաստատեալ է, Սերպիոյ Նաթալի թագուհին այսօր Նաթալին կը մեկնի ի Պելկրատ կապաստի յառաջիկայ կիրակի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 5 սեպտեմբեր

Օսմանեան Թէնսիլաթ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մինչ. Ս. Սէրի	17 36
Պոլսոյն գոցուելէն վերջը	17 35
Բիւրսայի մէջ	— —
Առաւաւտեան բացուելուս	17 31
Կէս օրին	17 28

ԻՍԹԻԳՐԱՋԻ ՏԱՏԻՒԼ

Երէկ երեկոյ	44 35
Այս առաւօտ	44 35
Կէս օրի	44 36

ԸՆԹԱՑԵՐ ԱՐԺԷԹԻՒՆ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	29 20
»	Բ. »	17 10
»	Գ. »	17 31

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՏՈՍԿԵՐ

Սօսիէթէ ժենէրալ	Սէրի Լ.	4 14
Գրէտի ֆինէնսալ	Օսմ. »	8 21
Պանք ոտ Ֆրանս	» »	7 7
Սօս. Շանմ է ֆրանս	» »	4 32
Թրամուէյ	» »	169 ½
Բանկի իրիկնագրեր	ֆր.	64 50
Ծայրագոյն ոսկի Բրիտանիէ	»	— —
Բանքնոթներ Լանգլոսի		109

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 16 Սեպտեմբեր ժամ 5 էջր 15 ռեպլի

Անգլ. ֆոնտսիկներ	97 ½
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուելուս	16 ½
» » » գոցուելուս	16 ½
» » » Ա	20 ½
» » » Բ.	17 ½
» » » Գ.	16 ½
Օսմանեան 1871	95
Փոխառութիւն 1877	102
Պանք Օսմանի	11 ½
Ռուսական փոխառ. 1873	101
Եգիպտական միացեալ (Ամէնէլ)	92 ½
» առանձ. (բրիմէնէլ)	104 ½
Տարբա Սանիէ	88 ½
Տանանայ (փոխառ. Ռուչիա)	101
Փոխանակագրութիւն Բարիզի վրայ	25 48

Վիեննա, 16 Սեպտեմբեր, ժամ 4 էջր

Փոխանակագրութիւն Լոնտոնի վրայ	119 80
Օսմանեան երկաթուղի	35 10
» Բէյթի բանկոնոթներ	116

Բարիզ, 16 Սեպտեմբեր ժամ 3 էջր 45 ռեպլի

Ֆրանսական իրանիտ 4 ½ %	104 87 ½
» » 3 %	85 52½
Օսմանեան գանձարանի Սէրի Դ. բացուելուս	16 40
» » » գոցուելուս	16 32½
» » » Բ.	— —
» » » Գ.	16 38
Օսմանեան երկաթուղի	86 50
» Բէյթի բանկոնոթներ	84
Պանք Օսմանի	552 50
Դրէտի Լիոնէ	691 50
» Ֆոնսիէ	1377
Գրանդսաս ոտ Լիոնսիէ	90 75
Սուէզի շրջանց	296
Իտալական իրանիտ	91 80
Սպանիական (արտաքին)	74 ½
Եգիպտական միացեալ	92 ½
Բրիտանական Թիւրք	17
Հիլանական 5 %	89
Ալբ Լոնտոնի վրայ	5 34

ԲԱՆԿԱՒՈՐ ԵՒ ԳՐԱՒՈՐ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆՈՒԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

Ա. Տարի

ՀԵՌԻՆԱԿ

ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ Ց. ՊՕՑԱՅԵԱՆ

Ազգ. Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ Վերին բարձրագոյն դասարանի նախկին աշակերտ, Գերմանիոյ Մանկավարժական ուսումնարանի և լեզուագիտութեան ուսումնար

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1889Ի

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թէ աշխարհագրութիւնն ի՛նչպէս ներկայացեալ է այս մեծ ձեռնարկին մէջ, դժուար պիտի ըլլայ մէկ յօդուածով ըսել, սակայն ամենակարեւոր ըսելիքներս միայն պահելով պիտի ջանամ կարճ ըլլալ։

Նախ ամէն բանէ առաջ, ամէն բանէ աւելի աչքի զարնող, և ականջի հընչող այն մեծ երկրագունտին տեսքն ու համբաւն է որ պէտք է այս գրութեանս սկիզբը գրաւէ։

Երկրագունտ տեսած էք և ենք ամենքնիս ալ, սկսելով մինչև խնձորի չափ փոքրէն, որք կը վաճառուին ի Պոն Մարշէ և այլուր, մինչեւ հսկայ գունտեր զորս երկու կամ աւելի հոգիներ հազիւ կը գրկեն։ Այս ամենքն ալ գաճաճներ են այն գունտին քով զոր կառուցին Պարոնայք Վիլլար և Քօթառ։ Այնքան մեծ է սա որ նոյն իսկ երկրագունտս բնաւ չէ տեսած այսքան մեծ երկրագունտ։

Երեւակայեցէք (եթէ կարող էք) գունտ մը որ ունենայ քառասուն մէթր շրջապատ։ Ըստ որում հասարակածն 40 միլիոն մէթր է, ապա ուրեմն ըսել թէ իրական աշխարհի $\frac{1}{10000000}$ է սա, ամենայն ճշդութեամբ։ Աշխարհի տրամագիծն ըլլալով 12,732 քիլոմէթր, դիւրին է հետեւցնել թէ սոյն երկրագունտին ալ տրամագիծն եղաւ 12 մէթր և 73 սանտիմէթր։ Հետեւաբար, եթէ այդ գունտն հարաւային բեւեռին վրայ դեռինը նստած ըլլայ, եօթը մարդու բարձրութիւն պիտի ըլլայ հիւսիսային բեւեռը, տան մը բարձրութիւն։ և մի զարմանաք եթէ իմանաք թէ մասնաւոր տուն չինուած են, զոր կրնանք կոչել երկրատուն, այդ զանդուածը տեղաւորելու համար։ Արդէն իրօք ճանաչողութիւն մը ընել հարկ է գունտին վրայ մէկ քաղաքէն միւսն երթալու համար, թող որ մասնաւոր սանդուխներ և ճամբայ չինուած է գունտին եզերքը շրջելու և այսպէս նորա ըլուրին զանազան կողմերը քննել կարենալու համար։

Դիւրաւ կրնանք համոզուիլ թէ սոյն մեծութեամբ ներկայացեալ երկիրներ մեծ տեղ կը գրաւեն և մեծ դիրք։ այնպէս որ Պարսից Շահն այցելած միջոցին իւր իշխանութեան ներքև գտնուած քաղաքներու դիրքը քննած ատեն կարող ըլլայ անդ մանրամասնութեանց վրայ դիտողութիւններ և սրբագրութիւններ ընել և Փարիզ քաղաքը մասնոցի բերնէ մը աւելի տեղ գրաւէր և Վոսփորն որ ունի 25 քիլոմէթրէ աւելի երկայնութիւն, անդ գրաւէ 25 սանտիմէթրէ աւելի տեղ ուր Պէօյիւքտէրէն, Ենիգիւղն, Իւսկիւտարն, Օրթագիւղն, կամուրջն են են կարելի ըլլայ նշանակել։ Արդեօք այս ամենը կա՞ն, արդեօք Պոլսեցի այցելողք դիտեցի՞ն։ Չեմ կարծեր սակայն որ Տաճկաստան նա մասնաւանդ Ասիական Տաճկաստանը չատ ճշդիւ գծագրեալ ըլլայ անդ։ որովհետեւ բնաւ և կամ չատ քիչ ծանօթ է Եւրոպայի աշխարհագիտաց մեր երկրին այդ մասը։ բայց չկայ վախ որ այդ մասին դիտողութիւնք եղած ըլլան այցելուաց կողմանէ զի մեր ժողովրդոց չատ քիչ սովոր է Արուեստահանդէսներ այցելել։

Այսպիսի գործի մը յարգը գնահատելու համար պէտք է քիչ մը մանրամասնութեանց մտնել, որք ահաւասի՛կ։

Ամբողջն երկաթ է և ներքին ոսկերտիքն որ կը կապեն ու կը կցեն 12 է աւելի մեզը բարձրութեամբ հսկային մասունքը, 20 հատ էյֆէլ-միջորէականներ են զորեղ կապուած իրարու հինգ հատ զուգահեռականներով։ Եւ նոքա թեւերով իրարու կցուած, մի և անանցանելի մարմին մը կը կազմեն առանցքին բոլորտիքը։ Գունտն, ինչպէս որ ըսի, շարժուն է առանցքին բոլորտիքը, որ ուղղահայեաց է դեռնին։

Այս ոսկերտեաց վրայ ծածկուած է 585 հատ կտորներով, դաւաբէզի ձեւով և ուռուցեալ, որք դուրսը պատրաստուած են և ապա բերուած վերան փակցուած։ Մէն մի տախտակ ունի մէկ մեզը երկայնութիւն որ ըսել է 9՝, իսկ լայնքը կը փոխուի, ըստ դիրքին, քանի որ, քանի մօտուի բեւեռին, աստիճանք կը պզտիկնան։ Տախտակներէն ամէն մէկին վրայ 3—4 միլիմեզր բարձրութեամբ կաւ մը քծրուած է, սամնաւոր բաղադրութեամբ, որ ինքնին կը կարծրանայ և մասնաւոր պտուտակներով կրնայ հաստատուիլ նախապէս որոշեալ ծակերով գունտին վրայ։ Ապա այդ պտուտակաձեւ գամերուն ծայրերը ծածկուած են վրան քսուած կաւովն։ Ամենուն վրայ է հաստ թուղթն (տաբեթ) որուն վրայ կը գծուի աշխարհագրական քարտէզն։

Դիտէ՞ք որքան դժուար բան է այդ տախտակներն իրարու յարմարցնելն, այնպէս որ բնաւ յայտնի չըլլայ նորա կարկանը։ Մասնաւոր ճարտարագէտ մը, Պ. Եունկ, այս գործով զբաղեցաւ։ Մէն մի տախտակի վրայ ինկած աշխարհագրական պատկերը նախ զատ թուղթի վրայ կը գրուէր, վերջէն, մանրամասնութիւնք և այն կը գծուէին, զորս յետ այնորիկ ։՝ՠԷ կը նեղէին բուն իսկ գունտին վրայ։

Անգամ մը որ գետ, ծով, քաղաք, սահմանք և այլն գոյնզգոյն և սակայն տկար գծերով որոշուեցան գունտին վրայ, այն ատեն կուգային նկարիչք, վրձին և ներկ ի ձեռին և իրենց տաղանդն ի գործ կը դնէին մարդաբերնակ մոլորակիս զանազան կողմերը լեռ ու դաշտ, ծով ու ցամաք, քաղաք և երկիրք որոշ ու հաճոյալի եղանակաւանդ նկարելու։

Ի բաց առեալ այս գունտն, նոյն յարկին մէջ պատերէն կախուած զանազան տախտակներ կան որոց վրայ ալ խօսք մը ըսենք։

Նախ երկրի հատուած մը $\frac{1}{10000000}$ մեծութեամբ։

Տեսէք ի՛նչ է այս։

Դիցուք թէ ահագին դանակաւ մը 40 մեթր տրամագծով գունտը երկուքի բաժնեն։ Լեռներ, ձորեր, ծովեր, ծոցեր, գաշտեր ու անտառներ, ինչ որ հանդիպի դանակին, պանիրի պէս պիտի կտրուին։ Եւ այն ատեն երկրի կեղեւի հաստութիւնը, կամ խորտ ու բորտ կերպարանքը երեւան պիտի գայ։ Ահա՛ զայս կը նկարեն այդ տախտակ որք 40 մեթր երկայնութիւն պիտի ունենան հաւաքաբար։ Ամենէն բարձր լերինք, ինչպես անդնդախոր ծովեր, անդ կը մտնեն իրենց չեւը և ո՛վ զարմանք, Հիմալայա լերինք, որ մարդու ծանօթ բարձրագոյն գագաթներն են, հազիւ մի քանի միլիմեթր, հազիւ մէկ մատ, բարձրութեամբ կ'երեւան այդ 40 մեթր գունդին վրայ։ Եթէ նարինջի մը չափ փոքրը ըլլայ երկիրս, վրայի անհարթութիւնք նոյն համեմատութեամբ փոքրանալով գրեթէ անչմարելի պիտի ըլլան և պիտի նմանի պիլառտօի գընդակին, փայլուն և սահուն։

Միւս քարտէսներն որ պատերէն կան կախուած, ոչ նուազ հետաքրքրական են։ Կան որ աշխարհի բոլոր երկաթուղեաց երկայնութեան վրայ վիճակագրական ծանօթութիւնք կուտան, սոքա այնպէս նկարուած որպէս թէ իրարու կցուած ըլլային։ Կան որ հեռագրական գիծերը կը թուեն ու կը շարեն, կան որ զանազան վայրերու բնակչաց թուովն կը զբաղին, կան որ ցորենի արտադրութիւնք, հանքածուխի արտադրութիւնք, արջառաց արտադրութիւնք, վաճառականութիւնք և այլն և այլն կը նկարեն և կը թուեն ձեր աչաց առջև, սակայն զո՞րն ասեմ։

Այն չենքը որ այս ամենը կը ներփակէ, զոր կրնանք կոչել աշխարհի տուփը, Աղաթ արտեռպէշ և Մանկանց պալատի մէջտեղի ճանբուն վրայ է։ տասերկու ուղիղ երեսներով բազմանկիւն յատակագիծ մը ունի և ամբողջովին երկաթէն է, վրան տեսակ մը լապտերի նման ապակեզարդ ծածկուած որպէս զի երկինքին լոյսը թափանցէ և լուսաւորէ ներքին կողմը։ Արդէն 12 երեսներն ալ մեծ պատուհաններ են նոյն նպատակաւ։ Սանդուխ մը և սանդուղք մեքենայ մը, ըստ ձեր ընտրութեան մինչև վեր կը հանէ զձեզ և վերէն կը տեսնէք գունդին ընդհանուր դիրքն, զոր մանրամասնօրէն քննելու համար շրջապատը պտուտակաձեւ ուղի մը երեքս շրջելով գունդին բոլորտիքը կը հասնի ի տորոտ։ Փոս մը փորուած է գունդին տորև, հարաւային բեւեռը քննելի և ահսանելի ընելու համար։

Այս երկրագնդին շինութեան առաջին գաղափարը առաւել հանճարեղ էր։ Առանցքը ծուռ պիտի կենար Մեր խաւարման կոչուած գծին ուղղահաւեաց և մասնաւոր մեքենայ մը պիտի դրուէր որ երկրագնդին մէջ շրջան ընել տար 24 ժամու մէջ։ Լոյսն յարմար եղանակաւ ներս թափանցելով պիտի լուսաւորէր այն մասն ուր ցերեկ է և խաւարին մէջ պիտի մնար այն կիսագունդն ուր գիշեր է։ Այսպէս ամբողջ երկրի շրջանի գաղափար մը եւս կարելի պիտի ըլլար ունենալ ամեն այցելուի համար։ Սակայն ժամանակը չը բաւեց այս ծրագիրը իրագործելու և հարկ եղաւ բաւականանալ երկրագունդն անշարժ և ուղղաձիգ անկելով։

Հեշտ է վայրկեան մը չափել թէ, ամբողջ արեգակնային դրութիւնն այս չափով եթէ օրինակէինք, ի՞նչ դիրք և ի՞նչ մեծութիւն պիտի ունենար։

Եթէ երկրիս տրուի 40 մեթր շրջապատ՝

Լուսնին	հարկ կըլլայ տալ	10 մ. 94	շրջապատ
Արեգակին	» »	4333 մ. —	»
Հերմէսին	» »	15 մ. —	»
Արուսեակին	» »	38 մ. —	»
Հրատին	» »	21 մ. 50	»
Լուսնթագին	» »	430 մ. —	»
Ցրեւակին	» »	365 մ. —	»
Ուրանոսին	» »	163 մ. —	»
Պոսիդոնին	» »	176 մ. —	»

Եւ երբ երկրագունդն ի Փարիզ Արուեստահանդէսի մէջ է, լուսինը պարտ է դրուիլ 384 մեթր հեռուն, արեգակն 148,000 մեթր հեռուն ալն։

Ժամանակ չկորսնցունենք այս հաշիւներով և անցնինք ուրիշ բսելիքներու.... արդէն Արուեստահանդէսն երբ գայլայուի անտարակոյս պատճառ մը չկայ որ երկրագունդն ալ քանդուի և եթէ չեն ըրած այն աշխարհագրէտին պէս որ երկրագունդ մը շիներ է սենեակին մէջ և չէ հաւատեր թէ դունեն դուրս չպիտի կարենայ հանել առանց երկուքէն մին քակելու, եթէ խորհած են զայն տանելու միջոցներուն վրայ, պիտի մնայ երկրագունդը և պիտի կարենան նորա տալ այն դիրքն ու շարժումն որ պատշաճ է և յարմար ի յարգանս զմեզ կրող իրական երկրագնտին։

* * *

Ամեն երկրի մէջ սովորաբար կառավարութիւնք են լուսագոյն աշխարհագէտք երբ խնդիրը կը վերաբերի աշխարհացոյց տախտակներու յօրինման։ Արդարև զինուորական մարմինք ունին ամեն միջոցներ իրենց երկրին աշխարհացոյց քարտէսը ճիշտ և մանրամասն ունենալու համար, ինչու որ այս բանին հարկ եղած երեք գլխաւոր բաներն ունին, այն է դիտութիւն, դրամ և ժամանակ։ Մինչդեռ անհատք չեն կարող երեքը միասին ունենալ։ Ֆրանսայի պատերազմական նախարարութիւնը մեծ պարծանօք և արդարացի անձնասիրութեամբ ի տես դրած է Արուեստահանդէսին մէջ իւր ապայլոյ ձեռօք կատարուած չատ մը քարտիսահանութեան գործիք, միջոցք և ապդիւնք, գլխաւորաբար Ֆրանսայի երկրին նկատմամբ։

Թէ՛ ինչպէս փողոցի մը յատակագիծը կ'առնուի, թէ ի՞նչպէս քաղաքի մը յատակագիծը կ'առնուի, թէ ի՞նչպէս գաւառի մը յատակագիծը կ'առնուի, ի՞նչ գործիքներ կը գործածուին այս ամենուն համար, ամենքը չարուած գրուած կը տեսնէք ձեր առջեւ և միմիայն զանոնք գործածող մարդիկը կը պակսին, առանց որոց սակայն ոչինչ կ'արժեն այդ գործիք զի գործածելը ամեն մարդու գործ չէ։

Ի սկզբանէ անտի աշխարհագրութեան ամենէն մեծ, ամենէն դժուար խնդիրն եղած է ճիշդ և ուղիղ կերպով ընդարձակ երկիրներու քարտէսն յօրինել։ Երկիրս կլոր է, այս մէկ դժուարութիւն։ Ուղիղ գիծ, ուղիղ չափ մեթր ի ձեռին անկարելի է, այս երկրորդ դժուարութիւն։ Աստեղագիտութիւնը կուգայ ձեռք կը կարկառէ աշխարհագէտին և ինչպէս նաւը ովկիանոսին տարածութեան մէջ, օրերով երկնից և ջուրց միջև ճանապարհորդելէն վերջ ասեղոյ դիտողութեամբ կրնայ գիտնալ թէ երկրագնտի ո՛ր կէտին վրայ է, թէ ո՛ր ցամաքներուն որքան մօտ է, նմանապէս աշխարհագէտը, շնորհիւ աստեղագիտութեան իւր քարտէսին վրայ կրնայ նշանակել մէն մի քաղաք, մէն մի գիւղ, պարզապէս աստեղաց շարժումն դիտելով ու չափելով։

Սակայն բաւ չէ այդքանը, մի քանի հարիւրամէթր սխալ ներելի է թերեւս ոմանց համար, սակայն մի քանի մէթր, ի՛նչ կ'ըսեմ մի քանի սանդիմէթր սխալ աններելի է այն ամենաճիշտ քարտէսներու ուր չէ թէ միայն քաղաք, այլ նաև ամեն մանրամասնութիւնք ճշդիւ կը նշանակուին։ Եւ այս կը կատարուի շնորհիւ եռանկիւնաչափութեան, ամբողջ երկիրը բազմաթիւ եռանկիւններու բաժնելով և սարդի ոստայնի թելերուն նման ամեն կողմէ շրջապատելով այս ամենը։ Ձեզ՝ օրինակ մը տամ այս մասին։

Ժէնեռալ Բենմիէ, նշանաւոր դիտուն զինուորական մը որ վերջերս մեռաւ, Ֆրանսայի աշխարհացոյց քարտէսը շինելու զբաղած, հարկ գտաւ որ եռանկեանց շղթայն, որով պատած էր Ֆրանսայի շատ մը նշանաւոր կէտերն, ինչպէս լերանց գագաթներ, շէնքեր, ևն յենակէտ բռնելով, երկարէ և շարունակէ մինչ Ալճերիա։ Դիտենք որ Ալճերիա Ֆրանսային զատուած է Մէջերկրականով։ Արդ ելեկտրական լուսոյ հնարքիւ, որ հաստատուած էր Ալճերիոյ ծովափանց վրայ և զոր Ֆրանսացին կը դիտէր զօրաւոր դիտակներով իրը 300 քիլոմէթր հեռուէն՝ կրկին եռանկիւններ կազմեց։ Եւ այդ եռանկեանց տուած կրկին չափերուն մէջ որք 30000 մէթրը կ'անցնէին սխալ նշմարեց որովհետեւ տասի չափ սանթիմէթր սխալ կար։ Ի՞նչ խստութիւն և ի՞նչ ճշդութիւն։ Հաղուստի համար կերպաս դնած ատենիս այդքան սխալի չենք նայիր և երկրէ երկիր հեռաւորութիւն չափելու համար այդ մարդիկը չեն հանդուրժեր յօդուածիս մէկ տողին երկայնութեամբ սխալ գործել։

Սակայն դառնանք Արուեստահանդէս։

* * *

Փարիզի մէջ Աշխարհագրական ընկերութիւն մը կայ, որ շատ յարաբերութիւններ ունի ամեն ուրեք թէ՛ նոր երկիրներ խուզարկել աշխարհագիտաց հետ և թէ այլուր՝ հաստատեալ նմանօրինակ ընկերութեանց հետ։

Այս ընկերութեան նախաձեռնութեամբ աշխարհագրական համագումար ժողով մը տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Պ. Ֆ. դը Լէսէպսի, և ի ներկայութեան չատ մը նշանաւոր գիտնոց և տերութեանց ներկայացուցչաց։ Պիտի թուեմ այս ժողովին գործերը։

Ներկայք էին Պ. Պ. Տիլմար-Մոնկան, ի դիմաց Լոնդրայի աշխարհագրական ընկերութեան, դը Բավալքանթի, ի դիմաց Պրեզիլիոյ Կայսեր, Ժենեռալ դը Բօլպար ի դիմաց Ռուսիոյ աշխարհագրական կայսերական ընկերութեան, Մէքսիկոյէն, Հոլանդայէն, Շվէդէն, Նորվէկիայէն, Պելճիքայէն, Ռուսաստանէն, Սպանիայէն, Անդլիայէն, Ամերիկայի այլ կողմերէն բազմաթիւ անձինք ներկայ էին։ Նախ և առաջ երեք ընդհանուր նախագահ տեղի ունեցան և ապա համաժողովը մասնախմբերու բաժնուեցաւ ներկայացեալ զանազան խնդիրները դասակարգով ուսումնասիրելու համար։ Շատ հետաքրքրաշարժ չեն այդ երեք ընդհանուր նիստերն։ Ամու – Տարիա գետին յատակին փոփոխութիւնք, Ֆրանսայի աշխարհագրական մի քանի վայրերու վրայ սրբագրութիւնք, նախապատմական դիւտերու, ժիրա լերանց վրայ սառնամանեաց քարայրներու որոց նմանն ի Խրիմ կայ ըստ Պ. Կէլկոֆէֆի, ռուս աշխարհագէտն, Կ. Պոռէլլիի ի Կալլաս (Արեւելեան Ափրիկէ) ճանապարհորդութեան նկարագիրը, Պ. դը Պրացցայի Ապիսինեայց վրայ տուած տեղեկութիւնք զրաղցուցին զամենեսին։ Ասոնց մէջ մէկ բան մը կայ, որ կարծեմ մեզի ոմանք դոհութեամբ պիտի լսեն, այն է Պուտարէսթի ընկերութեան ներկայացուցիչ Պ. Մոռիս որ Տէշիի մէկ ուսումնասիրութիւնը Կովկասի վրայ, հանդերձ գեղեցիկ լուսանկարներով։

Դանք մասնաւոր նիւթերու։

Ա.—Զատագիտական աշխարհագրութիւն։—Այս ճիւղին ատենապետն էր Մոնպոյի Ալպէռ իշխանը որուն հայրը մեռաւ քանի մը օր առաջ։ Թուեմ եղած բաները։ Քոլոնել Պասսօ լանութեան ատիճանները չափելու մասին խօսեցաւ, Քօլոնել Տեռէքակէ մեծ քարտէսներ յօրինելու վրայ խօսեցաւ և ի մէջ այլոց գծագոհութիւն յայտնեց թէ լերանց բարձրութիւնները ոսքով կը թուեն, մինչ լուսագոյն է մէթրով ըսել, որով աւելի դիւրահասկանալի կ'ըլլայ։ Ապա վէճ եղաւ լուսանկարով աշխարհացոյց քարտէս հանելու եղանակին վրայ, օգապարիկով բարձրանալով։ Պ. Լաքան ըսաւ թէ մեծ լեռներու քով լերան հողին ձգողական ազդեցութեամբ գործիքները կրնան սխալիլ։ Թելով կախուած ծանր մարմին մը ուղղահայեաց չկենար այլ կը շեղի դէպի լեռն և այս պատճառ է լեռնոտ տեղերու դիրքն որոշած ատեննիս սխալելու, քանի որ այդ գործիքներ կը գործածուին։ Ապա ուրիշ խնդիր։ Միջերկրականի և Ովկիանոսի ջուրց բարձրութեան անհաւասարութիւնը որ ցարդ մէկ մեթր կը կարծուէր, իրապէս 1 կամ 2 տասնորդամեթր է։

Մոնպոյի իշխանն Ալպէռ իւր հետազօտութիւնքն հաղորդեց Ատլանտեան Ովկիանոսի ջուրց հոսանքներուն վրայ որուն վրայ օր մը երկար պիտի դրեմ և այս առթիւ Պ. Թուշէ քննադատեց այն ամեն միջոցներն որք ծովերու ջուրց բարձրանալու ատիճանը, աղուութիւնը, խորութիւնը ևն. կը չափեն։ Դեռ շատ բաներ, բայց տեղ չունիմ։

Բ. Խումբ։—Բնական աշխարհագրութիւն։—Երկրիս կեղեւն օր ըստ օրէ կը փոխուի, լեռներ կը փլին, ժայռեր կը փշրին, ձորերը կը լցուին, մինչ հաւասարելու վրայ է։ Անտառները, բոյսերը, մարդկային խնամք պէտք է այս ամենուն առաջքն առնեն։ Ժողովը միաձայն և հաստատն է այս մասին։ Պ. Պլէխէր, տեսութիւն մ'ըրաւ թէ ինչպէս հողերն և ջուրերը իրարմէ զատուեցան և երկրի հինգ մասունք կազմուեցան։ Պ. Ֆոն Շվէրէյն որ ուսումնասիրած է գիոնկո և արեւմտեան Ափրիկէի ծովեզերը, կ'ըսէ թէ այն կողմերը ծովը կը քաշուի եւ հետզհետէ հողը կը բաձրանայ, անձրեւներն երթալով կը պակսին, գետինը կը չորնայ, կը կնծի։

Գ. Խումբ։— Ցնոտեսական Աշխարհագրութիւն։— Գաղթականութիւնք և նոցա կարեւորութիւնը, սոցա դիւրութեան միջոցները ևն կ'զբաղեցնեն զժողովական։ Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ քաղաք մը կը ճոխանայ և կը հարստանայ և ի՞նչպէս կուգայ օր մը որ կը պզտիկնայ և կ'ադքատանայ։ Ամեն մեծ քաղաքներ ունին այս փոփոխութիւնները։

Ապա զբաղեցան ցամաքային եւ ծովային հաղորդակցութեանց միջոցներու վրայ եղած հարցերով և փափաք յայտնուեցաւ որ ծովային հաղորդակցութեանց մասին բարեփոխութիւնք կատարուին զի պէտքն անհրաժեշտ է։ Ցառաջիկայ աշխարհագրական համաժողովն որ ի Վաշինկթոն պիտի դումարուի, այս խնդիրը պիտի ջանայ լուծել։

Դ. Խումբ։—Պատմական Աշխարհագրութիւն։— Հէնց ժամանակէն ի՞նչ քարտէսներ կան մեզ հասած և ասոնք ի՞նչ սխալներ կը պարունակեն և սակայն ի՞նչ բաներ կ'իմացնեն մեզ, այս եղաւ առաջին հարցը։ Միւսները զանց կ'առնեմ թէեւ շատ բաներ կան ուշադրութեան արժանի, նա մանաւանդ Եգիպտոսի նկատմամբ Մահմուտ պէյ մի աշխատութիւնը զոր Ապպաս փաշա ներկայացուց ժողովին։

Ե. Խումբ։—Մանկավարժական Աշխարհագրութիւն։— Թէ ինչպէս ուսուցանել հարկ է աշխարհագրութիւնը վարժարանաց մէջ։ Ֆրանսացիք որ 1870ի պատերազմէն ի վեր աշխարհագրութեան պէտքն այնքան զգացած են, չեն կարող աշխարհագրութենէ կշտանալ Անթիւ անհամար քարտէզներու հրատարակութեամբ, որով զԵրմանիա գերազանցելու վրայ են, մինչեւ իսկ մասնաւոր աշխարհագրական համայարան հիմնելու գաղափար ունին, որ ակներեւ չտարաձայնութիւն է։ Այս խումբին որոշումներն ըսեմ։ 1. Աշխարհագրութիւնը տեղականէն պէտք է սկսի, փոքր առ փոքր ընդհանրանալու համար։ 2. Քննութեանց միջոցին լոկ յիշողութեանց բաժինը պէտք է թեթեւնայ։

Դիտեմ որ մեր վարժարանաց մէջ ուսուցչաց չատերն հետաքրքիր են այս մասին աւելի տեղեկութիւններ ունենալ, սակայն այստեղ ոչինչ կարեւ աւելի ըսել, հարկ է դիմել բուն իսկ համաժողովին ատենագրութեանց որ պիտի հրատարակուին ամենայն մանրամասնութեամբ։

Արդէն այնքան երկարեցաւ յօդուածս որ բան մը չպիտի ըսեմ վեցերորդ խմբին վրայ որ է ճանապարհորդական և խուզարկական աշխարհագրութիւն և եօթներորդ խմբին վրայ որ է ազգագրական և մարդաբանական աշխարհագրութիւն։

Ց. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՏՈՌԹ. ՄԻՍԱՔ ԷՖ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ գաւառաց մէջ շատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վլանկա, Ցուռնաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից,) հիւանդներ կ'ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և շաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, ժամ 1-5։ Վկայեալ աղքատ հիւանդաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւններն ևս ձրի կը կատարէ։ Շաբթուն միւս օրերը մինչեւ ժամ 6 հիւանդ կ'ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և վիրաբուժական գործողութիւնք։—քարհանութիւն, խելաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, ևն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։

768 4—20

ՆՈՐԱՀՆԱՐ

ԲԻԻՐԵՂԵԱՑ ԳՐԻՉ

Շատ գրողներու համար անհրաժեշտ. մի անգամ թանթխելով կը գրէ չատ ու չուտ.

ՓՈՐՁԷ՝ ՈՒ ԳՆԷ՝

Գին 2 $\frac{1}{2}$ զրշ.

Մեծաքանակ գնողաց զեղչ կայ

Մէ միայն կեդրոն, Թղթավաճառանոց Ա. Մ. Գարիպեան թիւ 10 Եիւքսէք-Գալաթայի Ղալաթիա, կամ ի Մասնաճիւղն թիւ 366 Ուզուն Չարշը Կ. Պոլիս։

772 2—5

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ սարակութեան թէ անցեալ յունվար 1931ին սկսեալ գրաւոր հրաժարական տուած եմ ապահովագրական «Լոնտրն Էշուրընս Գորբորէյշըն» և «Ասիքուրաձիոնի ընկերութեանց գործերէն, որոց ներկայացուցիչն է ասա Պ. Թ. Մալթաս, և բնաւ ետ առած չեմ հրաժարականս, ըստ որում կ'զբաղիմ այժմ հրդեհի ապահովագրութեան «Լոնտոն Էնտ Լանքաշայր» ընկերութեան գործերով (գրասենեակք ի Հալաձեան խան, թիւ 25), իբր փորձագէտ և շահակից կցորդ այդ ընկերութեան։ ԹԻՈՏՈՐ ՍԴԵՖԱՆՈՒ

Կ. Պոլիս, 5 օգոստոս 89

643 11—12

ՍԳՈՊԻ ՄՕՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք Սգոդ և Պոուն,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Եզոդի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլության և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօրու ձկան իւղին և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԻԱՆՏԷՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀՈՄ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱԳՋԱՆՑ Ց'ԻՍԿԻՒՍԻԱՏԱՐ

Վարժարանիս տարեկան յառաջիկայ շրջանը կը սկսի 5|17 սեպտեմբեր, 1889։ (Գիշերօթիկ աշակերտուհիք պարտին վարժարանը գտնուիլ նախընթաց երեկոյին։)

Վարժարանիս լեզուն է Անգլերէն։ Բաց ի գիտութեանց այլ և այլ ճիւղերէն կ'ուսանուին նաեւ Թուրքերէն, Գաղիերէն, Հայերէն, Յունարէն և Պուլկարերէն լեզուաց ուսումը։

Ուրիշ տեղեկութիւններ կարելի է ստանալ կա՛մ անձամբ վարժարանս գալով և կա՛մ թուղթ յղելով առ Միս Փաթրիք, Ամերիկեան Պայպըլ Հաուզ, Կ. Պոլիս։

641 12—15

ԻԼԱՆ

— —

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻՈՒՄՈՒԹԻՒՆ

Խիստավնտիկեար վիլայէթի տախլինատ Գարասի սանճագը մուսագաֆաթընտան Պալիչէ նահիյէսինտէ գեպիլի մերիկէ այիտ Գարիճէ քէոյ վէ ճիվարընտա վէ Պալիչէնին Տօղանլար գարիյէսինտէ 305 սէնէսինտէ հուսուլէ կէլէն բալամուտ վէ Էյօրէնտի նահիյէսինտէ մուտէրէ մերի օրմանընտա հաք օլան քէֆթանէ վէ մէզքիւր Էյօրէնտի նահիյէսինին միյան բալամուտլըընտա հուսուլէ կէլէն բալամուտ հաքլըտիր 305 սէնէսինէ մահսուպէն շէրայիթի լազմէնին տէրճի իլէ աղսութօսքն 18ինճի կիւնիւնտէն իյլուլըն 13ինճի կիւնիւնէ գատար պաշգա պաշգա մահալլինճէ միզայիտէյ վազ իսիմիշ վէ պունլարըն Տէրսաատէթճէ տախի միզայիտէսի իճրա գէլընճագ մուգաբրէր պուլունմըշ օլտուզընտան թալիպ օլանլարըն միւտտէթի մէգքիւրէ զարիճնտա տէրսաատէթտէ Օրման վէ Մէսատին իտարէյի ուսումիյէսինէ վէ մահալլինտէ մէրքէզի լիվայա միւրաճաաթ իյլէմէյէրի իլան օլունուր։

4 իյլուլ 305 722

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԷՐԻՐ

Տարբէի լէվազիմատա մահֆուզ օլան նիւմունէսինէ թէվֆիգան եւզպին արշընը ճէտիտ լաճիվէրտա նէֆֆէր չուգասը միւպաես օլընմադ իւզրէ իթմաբնա թալիպ օլանլարըն միւնազասի ալէնիյէսի իյլուլը ալթընճը չարշէնպիհ կիւնի իճրա օլընաճաղընտան վէ ֆիսթը տարբէնին իշինէ էլվերիր տէրէճէյէ թէնէզզիւլ իտէճէք օլուրսա էէվմի մէգքիւրտէ գարարտատէսի քէշիտէ գէլընճաճադ վէ իթմաբնա թալիպ օլանլարա պուսուրէթտէ գարարտատէսի քէշիտէ օլընուրսա՝ երթէսի կիւն սաաթ տոգուզ պուչունա գատար եիւզտէ պէշ թէնզիլնի գապուլ գէլընճաճադ վէ մէգքիւր սատթատա իհսանէ գաթիյէսի իճրա օլընճաճադ օլտրըընտան՝ օլ վէճճ լէ թէնզիլտա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէգքիւրտէ մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումմիմիյէ տաբէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

3 իյլուլ 1889 807

Նո. 2 1—3

ԻԼԱՆ

— —

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԷՐԻՐ

Եէրլի իմալի վաքէթտա գէլյէեի ճէտիտ իւշ պին, պէշէր գէլյէեի ճէտիտի օն պէշ զրուշա։

Պօղ բէնկլի բուսիա ապասը արշընը ճէտիտ իւքի պին պէշ եիւզ, պէշէր արշընը ճէտիտի եիրմի զրուշա։

Թէրիսօշլուգ ասթրագան արշընը ճէտիտ ալթը եիւզ, պէշէր արշընը ճէտիտի եիրմի սէքիզ զրուշա։

Նիզամիէ անպարլարը իչուն միւպաես օլընճաճադ պալատ մուրագդամ իւչ գալէմ էշտա ֆիսթը մուրագամէլերիլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իյլուլըն պէշինճի կիւնինէ գատար պէշէր կիւն միւնագասալարը իճրա օլընարագ մէգքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկկիւնտէն իթմաբնա վէ ալթընճը կիւնի եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումմիմիյէ տայիրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

2 էյլուլ 305 806

Նո. 1 2—3

ԺԱՆ ԲՍԱԼԹԻ || JEAN PSALTY

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1867ԻՆ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

Վաճառատուն ի Բերա Գալաթիստան փողոց Թաղապետ. պաշտօնատան դիմաց

Գործարան ի Գուլէգաբու Թիւ 657

Մասնաճիւղք Աղճամի Թիւ 127 և Գուլէգաբու Թիւ 659

Գիները խիստ աժան են

Ամեն տեսակ կարասիներ ննջարանի, սեղանատան, գրասենեկի և սրահներու ինչպէս նաև գրամատանց և վաճառականաց գրասենեակներու համար։ Կարասեաց հաստատուն կերպիւ պատրաստութեան համար չոր փայտեր կը գործածուին։ Ընկուզենիէ, վարդի փայտէ, մանէէ և այլ տեսակ փայտերէ կիսաուածներ կը շինուին։ Վաճառատան մէջ նոյնպէս կը գտնուին ամէն տեսակ գորգեր, վարագոյրներ, մահճակալներ, մեծ հայելիներ և կահաւորման յատուկ կերպասներ ու կարասիներ։

Ցանձնարարեալ կարասիք կարճ միջոցի մէջ շինուելով կը յանձնուին։ 300

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

69

ՆՈՐԹՀԸ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸԸՆ ԷՆՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած ղրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև այսօր տուժած ընտանեաց 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և գրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կրնան Սիրուին դիմել Գալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՒԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՀԼԸՐԸԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԸՆ ՅԱՒՏ ԻՒՂ

Իբրև ֆոսֆիտ որ շատ Լ սոպայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբրև ֆոսֆիտիներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտաւութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի դեղատուներ դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԱՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐԶԼԻ. 443

ՅՈԴԱՅԱՒԻՐ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒՐԻԼ. ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Շ. ԼԸ ԲԷՐԻԷԼԻ հատուոր Սէլ ոը Լէբրէնները, փոքրաքանակ առնուելով, քիչ ժամանակի մէջ կ'անհետացնեն միզանցքին մէջ գտնուող աւազը և քարը։ Այս երեւոյթով կը բացատրուի իրենց ազդութիւնն ընդդէմ վերեւ նշանակեալ հիւանդութեանց։ 445

ԼԸ ԲԷՌԴՐԻԷԼ և ԸՆԿ. LE PERDRIEL & Cie. Ի ԲԱՐԻԶ և Դեղատանց մէջ։

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Թիսա յարմար է ներկելու համար կոշիկներն որք առաջին անգամն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ Կոշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան։ Ցիմտը կամ ուրիշ ապտեղութիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջեալ լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի սրանց և կանանց սուեն տեսակ կոշիկներու։ Կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեանոտակները։

Գործածման եղանակ. Նրբկելի տարբերցին խնամով սրբել, այնպես որ հին ներկին հետք չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկին բաւ, կամ՝ սպունգի կտորով մը կամ վրձինով։ Թրջուած մակերեսներն ինքներն կը չորնայ։

Զգուշանալ կեղծերէն։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՍՄՈՒԻՆՆ ԳԱՌՈՒԱՆԱՆ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Ղալատա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շեյնլի թրամուեյէն, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 78

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ ընտանիներն իբր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Գալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Ժիւ 2, Էֆէնտիան խան, Գամմոնտայի Պանկայինի դիմաց։

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ. 186

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն՝ Փարիզ, 8, Գուլվար Մոնմարթր,

ՀԱՆՔԱՋՐՈՅ ԵՂԱՆԱԿ

PASTILLES DIGESTIVES.—Այս չաքարները Վիշիի մէջ պարունակած են ջրմուկներէն եկած աղով, ախորժահամ են և ապահով դարման մ'են դիւրամարսութեան դէմ։

SELS de VICHY pour BAINS.—Այն ամ-ծանց համար որք չեն կրնար Վիշի երթալ։

Կեղծէն զգուշանալու համար, ստիպ-ւեր ու չիշերու վրայ պահանջել ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրոշմը։ Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր դեղատներուն քով։ 398

ՕՏԱՄՈՒՐՅԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԻՆ ԴԵՂՈՒՆՔԱՆԱՐՈՒՆԻՆ

Սխորժակի պակասութիւն, ստամոքսի յոգնութիւն կը բուժուին Բաղերսանի փոշիներով և բաղնիներով

POUDRES ET PASTILLES PATERSON

Պիզմիւթով եւ մանեէ գիով

ՏԷԹԱՆ, դեղատոր ի Բարիզ, Պոռնի փող. 20 և ամէն դեղատանց մէջ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻԼԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1889 Սեպտեմբեր 2 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև յետոյ տեսօրինութիւն

(Բարի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղբայրաց կամաւոր չէջնող շոգենաւուց երթեւեկումներն։

Ժ. Ղ.

11 50 Ելենիմ. Մեզարոպ. Պեշիւբ. Թարպ. Ելենիք Պոյճ. Ր. Հիսար (Արնավուտքիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 32
12 30 Ելենիմ. Մեզոպ. Պեշիւբ. Թարպ. Ելենիք. Մերկ. Ր. Հիսար (Արնավ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
12 35 Ր. Ա. Գալատ Ելենիմ. Մեզոպ, Պեշիւբ. Թարպա. Պեշիգօզ Մինչեւ Գանտիլլի (Գանտիլ շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթ օրերը մինչեւ Իւսկիւտար) 19
1 15 Ելենիմ. Մեզոպ. Պեշ. Թարպ. Ելենիք. Սիրկէ Մերկ. Ր. Հիսար [Արնավուտքիւղի շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի բացի ուրբաթէ) 18
2 — Ելենիմ. Մեզարոպ. Թեշիւբ. Թարպա. Ելենիք. (Վոսփորէն եկող շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթ օրերը 1 45ին Սիրկէ Մերկէն Պոյճ. Ր. Հիսար Պեպէք 17
2 35 Ելենիք. Մերկ. Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք. (Բացի ուրբաթէ) 23
2 50 Ր. Ա. Գալատ Մեզարոպ Պեշիւբ. Թարպ. Պեշիգօզ և Աֆսկան եղբարը գտնուած սիրկէս Գանտ. բոլոր նաւամատոյցները և Պեշիք. (Գատ. շոգ. պիտի հաղորդ. Ուրբաթ օրերը 2 45ին Սիրկեպոպուրնուէն Ելենիով Վանիք. Զէնկ. Պեշ. Գուզ. պիտի հանդիպի) 34
3 15 Ելենիմ. Մեզոպ. Պեշ. Թարպ. Ելենիք. Սիրկէ Մերկ. Պոյճ. Ր. Հիսար. Պեշիք (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթ օրերը Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք. պիտի հանդիպի) 28
4 30 Ելենիմ. Մեզոպ. Պեշիւբ. Թարպ. Ելենիք. Սիրկէ Մերկ. Պոյճ. Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք 18
5 45 Ելենիմ. Մեզոպ. Պեշ. Թարպ. Ելենիք. Սիրկէ Մերկ. Պոյճ. Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք. 19
7 — Ելենիմ. Մեզարոպ. Պեշիւբ. Թարպա. Պեշիգօզ Բաշչ. Ելենիք. Սիրկի. Գանդճ. Ր. և Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Զէնկ. Պեշիլեր. Օրթաք. Գուզ. Պեշիք. Իւսկ. 2
8 15 Ա. Գալատ Ելենիմ Մեզարոպու. Պեշ. Թարպ. Ելենիք. Սիրկի. Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբ Օրթ. Պեշիք. 17
10 — Մեզարոպ. Պեշ. Թարպա. Ելենիք. Սիրկի. Ր. Հիսար Արնավ. Օրթաք. Պեշ. 33

Արնավուտքիղեն կամաւոր չէջնող շոգենաւ

11 30 Պեպէք Արնավ. Գուբրուչ. Օրթ. Պեշիք. 25
11 35 Ելենիք. Սիրկէ. Պոյճ. Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբրուչ. Օրթ. Պեշիք. 22
12 — Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք. 22
12 30 Արնավ. Գուբրուչ. Օրթ. Պեշիք. 33
12 50 Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք. Գաղ. 2
1 20 Ր. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուբրչ. Օրթ. Պեշիքթաշ 25
2 10 Ր. Հիսար Պեպէք Արվ. Գուբ. Օրթ. Պեշ. 22
3 — Պեպէք Արնավ. Գուբրուչ. Օրթաք. Պեշիք. (Ուրբաթ օրերը 2 45ին) 23
3 30 Արնավ. Գուբրչ. Օրթ. Պեշիք. 33
4 15 Պեպէք Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշ. Գաղ. (Ուրբաթ օրերը Գաղ. չպիտի հանդիպի) 22
10 50 Ր. Հիսարէն ուղղակի կամուրջ (Ուրբաթ օրերը 11ին) 25
11 20 Պեպէքէն ուղղակի Կամուրջ (բացի ուրբ) 2

Աֆսկան եղբարէն կամաւոր չէջնող շոգենաւ

11 45 Պեպէք. Զէնկ. Պեշ. Գուզ. Պեշիք. 34
11 50 Պեշիգօզ Բաշչ. Զուզ. Գանչ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղորդ.) 23
12 25 Պեպէք Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեշ. Գուզկ. Պեշիքթաշ 28
1 15 Պեշիգօզ Բաշչ. Զուզպուզ. Գանչ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղրդ. Ուրբաթ օրերը Վանիք. Զէնկ. Պեշ. Գուզկ. Իւսկիւտար 19
1 50 Գանտ. Վանիք. Զէնկիլլ. Պեշիլեր. Գուզ. Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ) 33
2 45 Գանտ. Վանիք. Զէնկիլլ. Պեշիլեպ. Գուզկ. (Բացի ուրբաթէ) 32
3 30 Պեշիգ. Բաշչ. Զուզպուզ. Գանչ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Պեշիք. (Գանտլ. շոգ. ին հետ պիտի հաղորդակցի) Վանիք. Զէնկ. Պեշիլ. Գուզկ. (Ուրբաթ օրերը 2 40ին Մեզարոպուրնուէն) 31
4 20 Գանտ. Վանիք Զէնկ. Պեշիլ Գուզկ. Իւսկ. 32
4 30 Պեշիգ. Բաշչ. Զուզպ. Գանչ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեշիլ. Գուզ. Պեշիք. (Ուրբաթ օրերը ժամ 4 15 Մեզէն Եկեալով Պեշիւբ. Թարպա պիտ եւս) 21
6 45 Սիրկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնավ. Զէնկ. Պեշիլ. Օրթ. Գուզկ. Պեշիք. Իւսկ. 25
9 15 Պեշիւբ. Թարպ. Պեշիգօզ Բաշչ Զուզ. Գանչքճա Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք Զէնկիլ. Պեշիլեպ, Գուզկ. Իւսկ. 23
9 30 Գանտիլլիէ ուղղակի կամուրջ (Հինգշաբթի օրերը Զէնկիլլը. ևս բացի ուրբաթէ) 22
10 20 Գանտիլլի Զենկիլլքեղ 28
11 — Գալատայեանոցէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ) 22

(Բարի կիրակի օրերէն) կամաւորէն Եւրոպական եղբարց Երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

1 — Պեշիք. Օրթաք. Արնավուտք. Ր. Հիսար Սիրկի Ելենիք. Թարպ. Պեշ. Մեզարոպ. Ր. եւ Ա. Գալատ (Ուրբաթ օրերը Մեզարոպ. Պեշիգօզ. եւս) 34
1 30 Պեշիք. Օրթ. Գուզ. Արնավ. Պեպէք Ր. Հիսար. Պոյճ. Ելենիք. Թարպ. Պեշ. Մեզոպ. Ելենիմ. 28
2 15 Գալատ. Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթ. Պեշիլեր. Զէնկիլ. Արնավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանչքճ. Սիրկ. Ելենիք. Բաղչ. Պեշ. Թարպա. Պեշ. Մեզ. Ելենիմ Հալլէ 2
3 — Պեշիք. Օրթաք. Արնավուտք. Պեպէք Ր. Հիսար Սիրկ. Ելենիք. Թարպ. Պեշիք. Մեզոպ. Ելենիմ Հալլէ 18
4 — Պեշիք. Օրթ. Գուզ. Արնավ. Պեպէք Ր. Հիսար Պոյճ. Ելենիք. Թարպ. Պեշիք. Մեզար. Ելենիմ. 19
5 — Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պեշիլ. Զէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանչ. Սիրկ. 25
6 — Գալատ. Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեշիք. Ր. Հիսար Սիրկ. Ելենիք. Պեշիք. Թարպ. Պեշ. Մեզոր. Ելենիմ. և Գալատեր 17
7 — Պեշիք. Իւսկ. Գուզկ. Պեշիլ. Զէնկ. Ակնավ. Գանտիլ. Ա. Հիսար Սիրկ. Ելենիք. Պեշիգօզ. Թարպ. Պեշ. 23
8 30 Պեշիք. Օրթ. Արնավ. Պեշ. Ր. Հիսար Սիրկ. Ելենիք. Թարպ. Պեշիք. 33
9 15 Պեշիք. Օրթ. Գուրչ. Արնավ. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանչքճա Զուզպ. Բաշչարա. Պեշիգ. Թարպ. Պեշիլ. Մեզարոպ. Ելենիմ. Ուրբաթի օրերը մինչեւ Մեզարոպ. 19
10 — Ելենիք. Թարպա. Պեշիւբ. Մեզարոպ. Ելենիմ. [Բացի ուրբաթէ] 18
10 30 Ր. Հիսար Պոյճ. Սիրկ. Սիրկ. Ելենիք. Թարպ. Պեշիւբարեր. Մեզարոպ. Ելենիմ. [Ուրբաթերը 10 35ին Օրթաք. եւ] 32
11 10 Ելենիք. Թարպ. Պեշ. Մեզոպ. Ելենիմ. [Ուրբաթերը Արնավ. Ր. Հիսար] 17
11 35 Պեպէք Ր. Հիսար Պոյճ. Սիրկ. Սիրկ. Ելենիք. 22

Կամաւորէն Արնավուտքիղեն Երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 40 Ուղղակի Ր. Հիսար 25
1 25 » » 22

Ուրբաթ օրերը կամուրջէն ժամ 4ին շոգենաւ մ'ելնելով Իւսկ. Գուզկ. Պեշիլեպ. Զէնկիլլ. Վանիք. Գանչ. Ա. Հիսար. Գանչքճա Զուզպ. Բաղչ. Պեշիգօզ Թարպա. Պեշիւբ. Մեզարոպ.

Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամ 10 35ին Մեզարոպ, պուրնուէն շոգենաւ մ'ելնելով Պեշիւբ. Թարպա. Պեշիգօզ Բաղչ. Զուզպ. Գանչքճա Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկիլ. Պեշիլեպ. Գուզկոնտուռ Իւսկ. Հանդիպելով կամուրջ.

Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամ 11ին Մեզարոպուրնուէն շոգենաւ մ'ելնելով Պեշիւբ. Թարպա. Պեշիգօզ Սիրկ. Ր. Հիսար Արնավ. Օրթ. Պեշիքթաշ. Հանդիպելով կամուրջ.

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Իւսկիւտարէն	Կամաւորէն	Կամաւորէն	Իւսկիւտար
— —	— —	— —	— —
	6 15 Պեշիք	12 20	6 15
12—	7 5	1—	7 5
12 30	8 5 Վոսփ.	1 15 Վոսփ	8 15
1— Պեշիք	8 20 Պեշիք	1 21 Պեշիք	9 5
1 30	9—	2 10	9 50
2—	9 30	2 15 Վոսփ	10 10 Պեշիք
2 30	10— Ֆերոպ.	2 30	10 30 Ֆերոպ.
3— Պեշիք	10 20 Պեշիք	2 45 Վոսփ.	10 40 Գզ.
3 30	10 50	3—	11—
3 45 Ֆերոպ	11— Գուզկ.	3 45 Պեշիք	11 20 Ֆերոպ.
4 20	11 10 Ֆերոպ.	4 30 Ֆերոպ	11 20
5— Վոսփ.	11 20	5— Վոսփ.	11 50
5 15 Ֆերոպ	11 40	5 10	11 55 Գզ*
5 35	12 5	5 35 Պեշիք.	12 5
— —	— —	6— Ֆերոպոթ	

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամաւորէն	Կամաւորէն	Իւսկիւտար
— —	6 15 Պեշիք	12 20	6—Ֆերոպ.
12—	7 5	1—	6 15
12 45	8— **	1 15 Վոսփ.	7 5
1 30 Պեշիք	8 20 Պեշիք	1 20 Պեշիք	8 15 ***
2 15	9—	2 30	9 5
3—Պեշիք.	9 30	2 15 Վոսփ.	9 45
3 30	10—Ֆերոպ.	3—	10 10 Պեշիք
3 45 Ֆերոպոթ	10 10 Պեշիք	3 45 Պեշիք	10 30 Ֆերոպ.
4 20	10 40	4— Վոսփ.	10 40
5— Վոսփոր	11 10	4 30 Ֆերոպոթ	11 20
5 15 Ֆերոպոթ	11 10 Ֆերոպ	»5— Վոսփ.	11 20 Ֆերոպ
5 35	11 40	5 10	11 40
— —	12 5	5 35 Պեշիք.	12 5

* Այս երթեւեկութիւնն Հրէից տօներուն, և շաբաթ օրերը Գուզկ. չպիտի հանդիպի։
** Բացի կիրակի օրերէ։

ՀԱՐԵՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ԲԱՑ ԻՈՒՐԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարեմէն Սալաճաք (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 30 » »
10 40 » » (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 25 » » (Կիրակի օրեր ժ. 10 45ին)
1 40 Կամուրջէն Հարեմ Սալաճաք (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Կամուրջէն Հարեմ ամսի Սալաճաք
10 10 Կամուրջէն Հարեմ ամսի Սալաճաք (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 10 Կամուրջէն Հարեմ ամսի Սալաճաք (Կիրակի օրերը ժ. 10 30 ին).

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐԲԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքեճի
5 15 Իւսկիւտարէն Սիրքեճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքեճի
11 10 » Գապաթաշ (Ելեալ գիւղի շոգենաւին հետ կը հաղորդակցի)
4 30 Սիրքեճիէն Իւսկիւտար
6 — Սիրքեճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքեճիէն Իւսկիւտար
11 20 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

*** Միայն կիրակի օրերը Պեշիքթաշ.
» Այս երթեւեկութիւնն կիրակի օրերը ժամ 6ին։

Դրամ. —Օգը միջապատ եղած տեղն, շոգենաւ ելնելու գանուած տեղը պիտի ցուցուցու